دوهم کال دوهمه ګڼه

(۱۳۹۸.ش)

سلطان ملخي توخي

خپلواکه اسلامي علمي ادبي او اجتماعي مهالنۍ مجله

امام شافعي (رح)

انسانيزم

خپلي هيلي مه وژنئ

د لاجوردو ترانزيتي لار

لنډه غر وزګړی

حشره خوړونکي نباتات

له اجتماعي شبکو د استفادې اداب

افغانستان د اقتصادي جګړې په درشل کي

د مسلمان نسل چټکه وده او د نورو وارخطايي

د انسان زړه د قران کريم په هنداره کي

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحيم

سلطان ملخي توخي

خپلواکه اسلامي،علمي،ادبي او ټولنيزه مهالنۍ مجله

د امتياز څښتن : په کندهار ولايت کي د زابلي محصلينو خپلواکه ټولنه
بنسټګر :بشير احمد نظري
مسؤل مدير : انجنير امان الله حقيار
مرستيالان : نصيب الله زاهد
فرهنګي کميټه : عبدالقاسم زابلی، محمد براط نشاط، عبدالولي ذهين، احمد ربنتين

استازی

کندهار	بشيراحمد نظري-	۰۷۰۰۴۰۳۶۷۹
کابل	عصمت ولي خانزاد-	۰۷۰۰۰۱۶۱۱۶
ننګرهار	سميع الله سعادت-	۰۷۰۷۰۵۷۱۱۶
هلمند	رحمت الله رحمتي-	۰۷۰۵۱۷۴۱۸۸
قلات	نصيب الله زاهد -	۰۷۰۷۵۶۶۳۴۳
شاجوي	امان الله حقيار-	۰۷۰۵۵۷۸۰۹۴
پکتيا	فيصل منلی-	۰۷۰۸۳۳۸۵۱۱
غزنی	علي ګل فقير-	۰۷۰۵۰۹۲۵۳۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

لړلیک

۱. سرلیکنه ۵
۲. امام شافعي.. ٦
۳. د اسلام له نظره د زړونو امراض او درملنه يې.. ۹
٤. انسانيزم.. ۱٤
۵. دښاغلي ايمل (اميدي) لنډه پيژندنه ۱۵
٦. ځوان نسل ته پاملرنه ۱۹
۷. افغانستان د اقتصادي جگړې په درشل کي.. ۲۲
۸. د مسلمان نسل زياتېدل او پر ضد يې پلانونه ۲٤
۹. د ټولنيزو شبکو څخه د استفادې ادبونه.. ۲۸
۱۰. شعــــــر.. ۳۰
۱۱. افغانستان.. ۳۱
۱۲. ايماني ژوند ۳۱
۱۳. لنډغر وزگړی.. ۳۲
۱٤. د لاجورد ټرانزيټي لاري اقتصادي ارزښت.. ۳۳
۱۵. خپلي هيلي مه وژنئ ۳۵
۱٦. زموږ د ټولني تر ټولو اساسي ستونزه څه ده؟.. ۳۷
۱۷. د منفي فکر زيانونه ۳۹
۱۸. بې ارزښته افتخار ٤۰
۱۹. حشره خوړونکي نباتات.. ٤۱
۲۰. درنو هيوادوالو! ٤۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۱. درنو او پتمنو هیوادوالو!.. ٤۳
۲۲. په کندهار ولایت کي دزابلي محصلینو د ټولني د مشر پیغام ٤٤
۲۳. چاپیریال کي ټــولنـیز ژوند ۳٦
۲٤. د زابل ولایت لنډه پېژنده ٤۹
۲٥. شعر... ٥۰
۲٦. د سگرېټو زیانونه او د روږدو پایلي.. ٥۱
۲۷. شعر... ٥۲
۲۸. د امنیت اهمیت ٥۳
۲۹. نبوي جومات ٥٤

(c) ketabton.com: The Digital Library

سرليکنه

چاپي رسنۍ چي يو مهال د انسانانو د خبرتيا او معلوماتو د يوازينيو سرچينو په توګه پېژندل کېدې او د نړۍ نژدې هر انسان يې تر لاسه کولو او لوستلو ته لېوالتيا لرله، په دې وروستيو او په ځانګړې توګه د يوويشتمي زېږديزي پېړۍ په لومړيو کي د انسانانو د ژوند بوختياوو او د انټرنيټي نړۍ پرمختګونو دغه برخه هم بې اغېزي پرې نه ښوده او د چاپ او لوست بازار يې د پخوا په پرتله کمرنګه سو خو لا يې هم خپل ارزښت ساتلی او د نړۍ په ګوټ ګوټ کي لوستونکي لري.

د زابلي محصلينو ټولني او فرهنګي کمېټې د پوره هلو ځلو او ستړياوو په پايله کي د سلطان ملخي توخي مهالنۍ مجلې دوهمه ګڼه چمتو او دا دئ ستاسو تر لاسونو در ورسېده.

په دغه مجله کي تر ډېره په کندهار کي د مېشتو زابلي محصلينو ليکنو او مطالبو ته ځای ورکول سوی او هغه مطالب چي تر ډېره د زابلي علمي ستورو د فکرونو زېږنده او يا د څېړنو او پلټنو د هڅو محصول دي خپروو، موږ کوښښ کوو چي د زابل کلتور، تاريخ، علمي او فرهنګی خبرې د دې مجلې له لاري لا نور وځلوو.

موږ تر ډېره حده هڅه کړې چي مجله مو معياري او پر اصولو برابره وي، ترڅو له يوې خوا پکښې د زابلي محصلينو هڅي خوندي سي او له بل لوري لوستونکي ترې د خپل ذوق سره سمه ګټه واخلي.

نو که پکښې کومي تېروتني وينئ، هيله ده چي د خپلي لويي او مهربانۍ له مخي مو وبخښئ.

بيا هم ستاسو درنو لوستونکو سالمو نيوکو او نېکو نظرونو ته سترګي په لاره يو، تر څو راتلونکې ګڼه مو لا هم د پوهي او معيار په ګاڼه سمبال سي او د شته احتمالي نيمګړتياوو مخنيوی پکښې سوی وي.

په پای کي يوځل بيا له هغو ټولو دوستانو څخه نړۍ نړۍ مننه کوو چي، د دې مجلې د مطالبو په راټولولو او چاپ کي يې خپله قلمي او مالي همکاري نه ده سپمولې او له برکته يې موږ او تاسو نن د دې مهالنۍ مجلې څښتنان يو.

تاسو د مجلې لوستلو ته رابولم!

په ټوله پښتنه، اخلاص او درناوي

اداره

(c) ketabton.com: The Digital Library

صفي الله سالار

امام شافعي رحمة الله علیه

کله چي دعراق د فقهاوو استاد امام ابو حنیفه رحمة الله علیه وفات سو نوپه همدغه کال (۱۵۰ هجري) دحضرت محمدﷺ په قوم کي یو داسي ماشوم دنیا ته سترگي وغړولي چي د علم ډیوې یې په لاسونو کي نیولي وې. دا لوی عالم محمد بن ادریس وو چي وروسته په امام شافعي رحمة الله علیه مشهور سو.

امام لاپه زانگو کي وو، چي دپلار له سیوري څخه بې برخي سو، مور یې ووېرېده ، چي ده ته څه زیان ونه رسیږي نو مکې ته یې کډې بار کړې، خپله امام د خپل ماشوم توب په اړه وایې چي په یمن کي پیداسوم ، د پلار له مرگه وروسته اړ سوو چي له خپلي پاتي کورنۍ سره په مکه کي یوځای سو ، د لسوکالو وم چي مکې ته ولاړم اوهلته مي زده کړي پیل کړې.

امام وایي چي په همدغه وخت کي مي قران کریم یاد کړ او د حدیثو له لیکلو او یادولو سره مي ډېره مینه وه، هرڅه به مي چي له خپلو استادانو څخه اورېدل هغه به مي لیکل اویادول.

امام شافعي (رح) لس کاله په مکه کي تېر کړل په دې وخت کي یې دومره علم ترلاسه کړ چي د فتوا درس ورکولو پر ټولو اړخونو برلاسی وو ؛ خو د هغه تنده لاماته نه سوه او د نورعلم په لټه کي وو؛ نوهمهغه وو چي دامام مالک (رح) خوا ته مدیني منوري ته ولاړی، او د نورو زده کړو لپاره د امام مالک رحمة الله علیه مخته کښېنستی.

امام وایې: کله چي امام مالک صاحب ته ورغلم نو راته یې وویل: نوم دي څه دئ؟ ماورته ویل: نوم مي محمد دئ ، هغه وویل: محمده! له خدایه ووېرېږه ، له گناه ځان وساته، ته به په راتلونکي کي ستر عالم سې .

امام شافعي رحمة الله علیه له امام مالک رحمة الله علیه سره لس کاله پاتي سو، وروسته خپل ټاټوبي مکې ته راغلی ، د اقتصادي ستونزو له امله یې له دولت سره دنده واخیستله او د نجران حاکم سو، له پنځه کالو کار کولو وروسته یې له دولت سره ستونزه پیداسوه او بندي سو، خو د محمد بن الحسن په مځگړیتوب له بند نه خلاص سو او له هغه سره چي د حنفي مذهب ستر عالم وو پاتي

(c) ketabton.com: The Digital Library

سو او حنفي منهج په اړه يي ډير څه ترلاسه کړل. امام د محمد بن الحسن په اړه وايې : که موږ ته يې د خپلي پوهي مطابق خبري کړي وای ممکن موږ ورباندي نه وای پوه سوي خو هغه موږ ته زموږ له پوهي سره سمي خبري کولې .

امام شافعي رحمة الله عليه د خپل اوچت علم په واسطه خلکو ته د استنباط قواعد او قوانين ور زده کړل او د علم هغه چینې يې راوسپړلې چي پخوا چانه وې تدوین کړي .

يوه ورځ يې شاگردانو ته ويل چي زه په دوو شيانو کي ډير ستر مهارت لرم، اول په علم کي او دوهم د غشو په ويشتلو کې . يو ځل د حج په موسم کي امام احمد حنبل(رح) دده خبري ته غوږ نيولی وو نو خپل ملگري ته يې وويل: ما د يوسړي خبري واورېدې، هيڅکله مي داسي عاقل انسان نه دئ ليدلی ، نو خپل ملگري يې هم د هغه درس ته بوتلل، هلته يې خپل ملگري ته وويل چي خوښه دي نه ده چي نور درسونه پريږدو او د دې ځوان خبري واورو ؟

ملگري يې ورته وويل چي د حديثو زده کړه په زړښت کي هم کيږي خو د دې ځوان خبري بيا نه پيداکيږي .

امام په ۴۵ کلنۍ کي د اسلامي تمدن ستر مرکز بغداد ته راغلی کوم چي امام ورسره ډيره مينه درلوده، هلته يې په سلگونو شاگردان وروزل چي بيلگي يې امام احمد(رح) او اسحاق بن راهويه يادولای سو.

امام شافعي صاحب د ډير ستر فصاحت خاوند وو او په خبرو کي يې دومره تاثير وو چي ټولو علماوو به ويل: امام د عالمانو خطيب دئ، همداسي په تفسير کي د لوی لاس خاوند وو، امام شافعي(رح) به خلک د مختلفو علومو زده کړي ته رابلل، د امام په وينا چا چي قران پاک زده کړ قيمت اوهمت يې لوړ سو ، چا چي حديث زده کړل نو حجت اواستدلال يې قوي سو، چاچي فقهه زده کړه قدر او احترام يې زيات سو، اوچا چي رياضي زده کړه دښه نظر خاوند سو. کله به چي امام تلاوت کاوه نو اورېدونکي به يې دومره متاثره وو چي حتي ټولو به ژړل او سترگي به يې په اوښکو لندې وې.

دعلامه ابن القيم (رح) وينادە چي، يوه ورځ امام شافعي(رح) او محمد بن الحسن صاحب په مسجد کي ناست وه چي يو کس ورته راغلی، محمد بن الحسن وويل چي دا سړي به زما په خيال تجار وي، خو امام صاحب وويل چي نه اهنگر دئ، نو له سړي يې پوښتنه وکړه او هغه ورته وويل چي مخکي اهنگر وم خو اوس تجار يم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

امام د ډېر ژور فکر خاوند وو، هغه د مسایلو پر ظاهري څېړلو بسنه نه کوله بلکې د مسایلو علت به يې تعقیبوی او د مسایلو د څېړلو لپاره یې قواعد لټول .

امام شافعي(رح) په خپل ژوند کي څو کتابونه وليکل چي مشهور يې (الرساله) او (کتاب الام) دي چي تر اوسه خلک ورڅخه استفاده کوي او خپلې ستونځي ورباندي حلوي.

د امام شافعي (رح) مذهب د هغه د دريو مشهورو (ابو ابراهيم اسماعيل بن يحيي المزکني (رح)، ابو ربيع بن سليمان المرادي (رح) او ابويعقوب يوسف بن يحيی البوسطي (رح)) تکړه شاګردانو په واسطه د اسلامي نړۍ کونج کونج ته خپور سو، د هغه مذهب اوس هم په مصر، فلسطين ،يمن او اندونيزيا کي زيات پيروان لري.

امام په خپل لنډ ژوند کي د علم داسي تاندي چينې مسلمانانو ته پريښودې چي تر ننه مسلمانان پرې خپله تنده ماتوي، نور علماء هم د امام په باره کي داسي ارشادات لري:

ستر امام ابوعبيده (رح) د امام شافعي صاحب په اړه وايې: ما د امام شافعي څخه زيات پوه، فصيح، لغت پوه ،عاقل ، او پرهيز ګاره نه دئ ليدلی.

امام احمد بن حنبل (رح) وايي: دې امت ته په هرو سلو کالو کي الله ﷻ يو داسی شخصيت ورکوي چي د دې دين امور په سمه توګه خلکو ته ورسوي، عمر بن عبدالعزيز د پيړۍ په سر کي وو، هيله لرم چي امام شافعي صاحب به د بلي پيړۍ په سرکي وي، همدارنګه وايي چي امام شافعي صاحب د دنيا لپاره د لمر په څېر وو.

امام صاحب د خپل ژوند په وروستيو ورځو کي مصر ته ولاړ او هلته په (۲۰۴ هجري) کال د رجب د مياشتي په وروستۍ شپه د (۵۴) کالو په عمر د ورپيښبې ناروغۍ له امله يي له دې فاني نړۍ څخه سترګي پټي کړې او هلته خاورو ته وسپارل سو .

ترتيب کوونکي

صفی الله سالار

(c) ketabton.com: The Digital Library

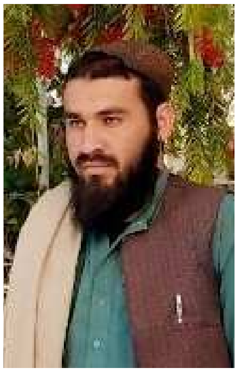

ضیاء الحق حماد

د اسلامي ثقافت د څانګي محصل

د اسلام له نظره د زړونو امراض او درملنه يې

څرنګه چي نفس د بنده د زړه او د هغه د رب په منځ کي يوه د تقاطع نقطه ده، بله دا چي زړه د ټولو اندامونو پاچا دئ، د اندامونو استقامت او کوږوالی، د هغوی سم چلښت او ناسم چلښت ټول په زړه پوري تړلي دي. همداوجه ده، چي جناب رسول ﷺ فرمايي:

(الا وان في الجسد مضغة اذا صلحت صلح الجسد كله واذا فسدت فسدت الجسد كله الا وهي القلب). [1]

ژباړه : خبردار! يقيناً په بدن کي يوه ټوټه د غوښي ده، کله چي هغه سمه وي؛ نو ټول بدن سم وي او که هغه خرابه سي ټول بدن ورسره خراب او فاسديږي او هغه ټوټه زړه دئ. په دې اساس چي څومره زړه روغ وي هغومره د نفسي خواهشاتو او منکراتو سره مقابله کوي او د الله ﷻ د امرمنلو سره پابند وي او کوم زړه چي ناروغه او فاسد وي له هغه څخه بيا نور اندامونه هيڅ کومه ګټه نه سي اخيستلای او د الله ﷻ له حکمونو څخه هم خبر نه وي. د انسان زړه بيا ډولونه او مرتبې لري، چي په لا ندي بحثونو کي به واضح سي.

[1] بخاري شريف او مسلم شريف.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړی مبحث: د زړه ډولونه اوعلامې

لومړی مطلب: روغ زړه او د هغه علامه (نښه): روغ او سالم زړه هغه زړه دئ، چې د الله ﷻ د اوامرو او نواهيو د مخالفو شهوتونو څخه خالي وي او همدارنګه له هغو شبهو او شکونو څخه خالي وي کوم چې د خير او ښيګڼې سره په ټکر کې وي.

د جوړ زړه نښي او علامې په لاندې ډول دي:

١. چې همېشه الله ﷻ ته په رجوع کولو او هغه سره په تعلق لرلو مجبور وي.
٢. کله چې کوم طاعت يا ذکر ور څخه فوت سي دومره درد ورته په زړه کې پيداسي، چې هغه د مال د فوت کېدلو څخه زيات وي.
٣. چې د وخت په ضايع کولو سخت خفه او دردمند کيږي.
٤. چې تل خپل خاوند الله ﷻ ته په رجوع کولو او خشوع کولو باندې هڅوي .
٥. د الله ﷻ مينه ورته د بل چا څخه او د الله ﷻ ياد ورته د بل چا څخه ډېر ګران وي.
٦. کله چې لمانځه ته ودريږي ټول غمونه ، انديښنې او فکرونه ورڅخه ولاړ سي او پوره راحت او اطمينان او سکون پيدا کړي .
٧. چې د وخت په ضايع کېدلو داسې بخل کوي، لکه چې خلک يې دمال په مصرفولو کوي.
٨. چې خدمت کولو ته يې داسې زړه شوق کوي لکه څنګه چې د وږي زړه خوراک او څښاک ته کوي او تل يې زړه غواړي، چې خادم و اوسي .

دويم مطلب : ناروغه زړه او د هغه علامې:

ناجوړه زړه: دا هغه زړه دئ، چې يو څه ژوند پکښې وي؛ خو د ځينو علتونو له امله کله يې يو طرف او کله يې بل طرف ته راکاږي. کله کله دانسان زړه مريض وي مرض يې ورځ په ورځ زياتيږي؛ خو دی پرې خبر نه وي او يا پرې پوهيږي نه؛ بلکې پوره مړ سي خاوند يې بيا هم خبر نه وي دا ځکه، چې د مريض زړه خاوند په هغو زخمونو کوم، چې د ګناه له امله پکښې پيدا سوي دي نه پوهيږي د هغه درد نه حس کوي. د مريض زړه علامې او نښي په لاندي ډول دي:

١. چې د ګټورو غذاګانو څخه ضرري غذاګانو ته ميلان کوي او د ګټورو دواګانو په ځای ضرري خوري، چې غوره غذا ايمان او ګټوره دواء قران کريم دئ او هغه ترې مخ اړوي او هر کله فاسدو اعمالو ته کوشش کوي.
٢. چې دا دنيا د ځان لپاره پوخ وطن جوړ کړي او د همدې دنيا پوره پوره اهل وګرځي، آخرت ته هيڅ توجه هم نه کوي او حال دا چې جناب رسول اکرم ﷺ ددې دنيا د ژوند په هکله عبدالله بن عمر ته فرمايي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

کن في الدنیا کانک غریب او عابر سبیل.[۲]

ژباړه: په دنیا کي داسي اوسه لکه په شان د نا اشنا سړي او یا په شان د لارې د مسافر.

دریيم مطلب: مړ زړه او د هغه علامه:

مړ زړه هغه زړه دئ، چي د سالم ضد وي، نه خپل رب پيژني نه د هغه د اوامرو او نواهيو څه خيال ساتي، د خپلو خوندونو او شهوتونو سره مشغول وي. دمړ زړه علامې په لاند ي ډول دي:

۱. د الله ﷻ په غضب او رضاء هيڅ کومه پروا نه لري.

۲. هر څه په خپل نفسي خواهش تر سره کوي.

۳. دشيطان سره ملگرتيا او له دنيا سره دومره مينه لري، چي آخرت ور څخه په پوره ډول هېر وي.

٤. د نصيحت کوونکي خبري وربا‌ندي بدي لگيږي.

۵. دحق له اورېدلو کوڼ او له ويلو يې گونگی وي.

دويم مبحث: باطني امراض

لومړی مطلب، دباطني امراضو اسباب:

د جناب رسول اکرم ﷺ څخه حذيفه اليمان روايت کوي، چي فرمايي: تعرض الفتن على القلوب کالحصير عودا عودا فأي قلب أشربها نکت فيه نکتة سوداء وأي قلب أنکرها نکت فيه نکتة بيضاء حتى تصير على قلبين على أبيض مثل الصفا فلا تضره فتنة ما دامت السماوات والأرض والآخر أسود مربادا کالکوز مجخيا لا يعرف معروفا ولا ينکر منکرا إلا ما أشرب في هواه.

ژباړه: رسول الله ﷺ فرمايلي دي: را وړاندي کيږي په زړونو باندي فتنې لکه د چټايي په شان لرگی په لرگی؛ نو هر زړه يې چي وڅيښي په هغه کي به تور ټکی پيداسي او هر زړه يې چي رد کړي په هغه کي به سپين ټکی پيداسي تردې، چي دوه زړونه به وگرځي، سپين زړه، چي صفا به وي هغه ته فتنه هيڅ ضرر نه سي رسولای تر څو، چي اسمانونه او ځمکه موجود وي، او بل تک تور زړه لکه: نسکوره کوزه، چي نه معروف پيژني او نه به له منکر انکار کوي يوازي د خپل نفسي خواهشاتو به مني.

که پورتني حديث ته ځير سو؛ نو پوهيږو، چي رسول الله ﷺ زړونه دوه قسمه کړي دي:

۱- يو هغه زړه دئ، چي کله فتنه، فساد، يا بل څه ورته راسي هغه وڅيښي. لکه: څرنگه چي سفنج اوبه څيښي په هغه کي تور ټکی جوړ کړي او چي بيا څومره فتنې راځي هغه ته هر کلی وايي او ځای ورکوي تر دې پورې چي ټول تور سي. د دې په نتيجه کي خطرناک مرض هم ورته پيښ سي، چي هغه اشتباه د معروف او منکر ده نه نيک کار پيژني اونه بد کار، پر دوی داسي وخت هم راسي، چي په منکر د معروف عقيده کوي او په معروف د منکر، سنتوته بدعت او بدعاتو ته سنت ، حق ته باطل او باطل ته حق وايي.

---

[۲] بخاري شريف

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲- بل هغه سپین زړه دئ، چي فتنې ته ځای نه ورکوي او هغه ردوي، چي په نتیجه کي په هغې کي ایمان خپله ډېوه بله کړي او د ایمان په نور هغه پوره پوره ښایسته سي؛ نو څومره فتنې چي ورته راځي هغه ردوي او دده نور او رڼا نوره هم زیاتیږي.

دویم مطلب دباطني مرضونو ډولونه:

د زړه باطني مرضونه څلور دي، چي په لاندې ډول بیانیږي:

۱- بې ځایه خبري کول: دا یو خطرناک پټ مرض دئ، چي په اکثره زړونو کي سته او له هغه څخه ځان ساتل پکار دي، بې ځایه خبرې هغه چي د خپل مقصود څخه اضافه کیږي،لکه: مقصد په یوه خبره پوره کیږي او ته بله کوې؛ نو دوهمه کلمه فضول ده.

الله ﷻ په دې باره کي فرمایي:

لَّا خَيْرَ فِي كَثِيرٍ مِّن نَّجْوَاهُمْ إِلَّا مَنْ أَمَرَ بِصَدَقَةٍ أَوْ مَعْرُوفٍ أَوْ إِصْلَاحٍ بَيْنَ النَّاسِ وَمَن يَفْعَلْ ذَٰلِكَ ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِ اللَّهِ فَسَوْفَ نُؤْتِيهِ أَجْرًا عَظِيمًا.(۳)

ژباړه: هیڅ ګټه نه سته په ډېرو خبرو د دوی کي؛ مګر هغه څوک، چي امر په صدقې او یا په نیکۍ او یا په صلحه د خلکو په منځ کي وکړي.

یعنې بغیر د دغه درې ډوله خبرو څخه نوري ټولي خبري فضول دي او د زړه لپاره په ضرر دي.

همدارنګه د بې ځایه خبرو په هکله احادیث په مختلفو مضمونونو سره راغلي دي، چي مونږ ورته مختصراً اشاره کوو.

من حسن اسلام المرء ترکه مالا یعنیه.(٤)

ژباړه: غوره اسلام د شخص لپاره پرېښودل دغیر مناسبو عملونو دي.

ژباړه: نامناسبه خبرو پسې کوشش مه کوه له خپل دښمن څخه ځان لرې ساته.

د زړه او نورو باطني امراضو د علاج او درملنې لپاره له شرعي آثارو څخه یو څو نسخې ذکر کوو:

لومړی مطلب: دباطني امراضو علاج د الله ﷻ په ذکر کولو سره بهترینه شفاء ده. الله ﷻ فرمایي:

اَلَا بِذِكْرِ اللَّهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ.(٥)

ژباړه: خبر اوسئ، چي دالله ﷻ په یادولو سره زړونو ته پوره اطمینان راځي.

دوهم د قران کریم په تلاوة سره: د باطني مرضونو بل علاج د قران تلاوت دئ، باطني امراض شبهات وي که شهوات د دواړو څخه قرانکریم شفاء ده؛ ځکه په قرانکریم کي داسي ښکاره او قاطع دلایل دي، چي شبهات او مرضونه ټول له منځه وړي او داسې حکیمانه خبري او نصحیتونه پکښې دي، چي شهوت له منځه وړي. الله ﷻ فرمایي:

وَنُنَزِّلُ مِنَ الْقُرْآنِ مَا هُوَ شِفَاءٌ وَرَحْمَةٌ لِّلْمُؤْمِنِينَ.(٦)

(۳) سورة النساء: ۱۱٤.

(٤) ترمذي شریف.

(٥) سورة الرعد: ۲۸.

(٦) سورة بني اسرائیل: ۸۲.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژباړه: نازل کړی دئ مونږ قران، چي هغه شفاء او رحمت دئ د مؤمنانو لپاره.

دریم: داستغفار په ویلوسره:

د باطني مرضونو یو بل علاج هم استغفار ویل دي، استغفارد الله ﷻ څخه دبخښني غوښتلو ته ویل کیږي، په قرانکریم کي هم استغفار ډېر ځلي ذکر سوی، کله پرې امر سوی دئ، لکه: چي فرمايي:

وَاسْتَغْفِرُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ. [(۷)]

ژباړه: او له الله ﷻ څخه بخښنه غواړئ، یقینا الله ﷻ بخښونکی او رحیم ذات دئ.

کله فرمایي، چي الله ﷻ هغه چا ته بخښنه کوي، چي استغفار وایي .

څلورم د دعا په کولوسره:

د دې مرضونو څلورم علاج دُعا ده. الله ﷻ څومره د سخا او جود خاوند دئ، چي بنده ته یې دخپلو اړتیاوو او مشکلاتو پوره کولو لپاره په دُعا غوښتلو باندې امر کړی دئ، فرمايي:

اُدْعُوْنِي اَسْتَجِبْ لَكُمْ. [(۸)]

ژباړه: له ما څخه دُعا وغواړئ زه به هغه قبوله کړم.

پنځم- پر نبي کریمﷺ باندي د درود په ویلو سره، له ابوهریره څخه روایت دئ، چي رسول اللهﷺ وفرمایل:

من صلي علي واحدة صلي الله علیه عشرا. [(۹)]

ژباړه: چا چي پرما یو ځل درود ووایه، الله ﷻ به پرهغه لس ځلې رحمت نازل کړي.

پنځم، د شپې په تهجد کولوسره:

د قیام الیل په هکله ګڼ احادیث موجود دي، چي یو یې ذکر کوو. نبيﷺ فرمايي:

افضل الصلوة بعد المکتوبة قیام اللیل (۱۰).

ژباړه : غوره لمونځ د فرض لمونځ څخه وروسته د شپې تهجد کول دي .

دا کوم معلومات چی تا سو یې لولئ، الله جل جلاله دي یې په خپل دربار کي قبول کړي ا و الله جل جلاله دي یې ستاسو د زړونو لپاره شفا ء کړي.

د معلم او طبیب احترام

په "کلیله و دمنه" نومي لرغوني کتاب کي ډېره مهمه خبره او پوهوَنه ذکر سوې ده:

په هره ټولنه کي باید د طبیب او معلم ډېر درناوی وسي، او د هغوی اهمیت باید درک سي: ځکه، که له ډاکټر سره جوړ رانه سې او قدر یې ونه کړې نو باید له خپل درد سره لاس او ګرېوان اوسې. او که د معلم قدر او مقام و نه پېژنې او احترام یې ونه کړې نو مجبورًا باید د جهالت او ناپوهۍ په غېږ ورسې.

په ربښتیا هم څومره پخه او کره پوهوَنه ده، یعني په زرګونو کاله وروسته نن هم د کاڼي کرښه ده. څه ښه یې ویلي دي چي د ډاکټر غلطي یو انسان له منځه وړي خو د معلم غلطي جامعه له منځه وړي!

---

(۷) سورة البقرة: ۱۹۹.

(۸) سورة المؤمن: ٦٠.

(۹) مسلم شریف.

(c) ketabton.com: The Digital Library

انسانیزم

محمد برات نشاط

د ښوونې او روزنې پوهنځی

د هیومنیزم حرکت په څوارلسمه پیړۍ کي په ایټالیا کي رامنځ سو او بیا اروپا ته او له هغه ځایه اسلامي هیوادونو ته راداخل سو. هیومنیزم دکمونیزم دوهم رنگ او نوم دئ ،یعني دا هم هغه گمراه کوونکې نظریه ده چي انسانان د الله ﷻ، رسول ﷺ او کتاب نه منلو ته رابولي . د روا او ناروا حق او نا حق تله او ترازو انسان بولي. دهیومنزم کلیمه د انگلیسي ژبې له Human څخه اخیستل سوې ده چي انسان ته وایي او په اصطلاح کي هغه کفري او پر الحاد د خدای ﷻ له وجود څخه په انکار ولاړه مفکوره ده چي له الله تعالی ﷻ څخه د الوهیت(خدایي) حق اخلي او انسان ته د خدای(ج) مقام ورکوي. چي دلته زموږ په هیواد کي د امریکا له یرغل سره سم دا نظریه هم را غله او یو شمېر خلک ورته ښه په ښکاره د انسانیت تر عنوان لاندي سمینارونه او مجلسونه جوړوي، او د انسان او انسانیت په نوم مجلې او اخبارونه چاپوي او خپل گنده افکار افغان ځوان او نوي نسلونو ته یې پیچکارۍ کوي.

ددې مفکورې او نظریې خباثت او اصلیت عامو خلکو او هم هغو لوستو ځوانانو ته نه معلومېږي، کومو چي اسلامي عقیده په هر اړخیزه توگه ویلې او مطالعه کړې نه وي، یعني کشف یې یوازې د قوي پوهي او اسلامي فکر مطالعه کوونکي کولای سي .

د دوی شعار یوازي انسانیت او انسانیت ته ارزښت ورکول دي، دې ته یې نه گوري چي دا هندو، یهودي، صلیبي او کافر دئ بلکي چي انسان وي دوی ورته په درنښت قایل دي، که څه هم دا شعار ډېر خوږ او د خلکو دخوښي وړ دئ خو په عمل کي هغه وحشتونه تر سره کوي چي انسانیت ترې پناه غواړي، په حقیقت کي هم دوی انسانیت تر پښو لاندي کوي، نن سبا چي په برما، سوریه، فلسطین او افغانستان کي کوم وحشتونه او ظلمونه روان دي، کیمیاوي وسلې او بمونه پرې غورځول کېږي او په زرگونو مسلمانان په شهادت رسېږي، چي د دې بمباریو قرباني هم سپین ږیري، ځوانان، ښځې او ماشومانان دي، دلته بیا هیومنستان خپل حیثیت هېروي او په ډېره بې شرمۍ سره ورته توجهات لټوي.

یوازي یې په افغانستان باندي(٦٠٠٠) بمونه وغورځول چي په دې باندي دوی خپله هم اعتراف وکړ، دابمونه چي پرې غورځېدل او د شپې له خوا به چاپې پرې وهل کیدې، ایا دا انسانان نه وه؟ دا ټول هغه وحشتونه دي چي هیومنستان یې د انسانیت ترنامه لاندي کوي.

فردي اخلاق

که یو چا ستا ډېر احترام او عزت وکړ، معنی یې دا نه ده چي ته حتمًا ډېر ښه انسان یې، بلکي معنی یې دا ده چي (که ته ښه یې یا نه) هغه له شکه پرته ښه انسان دئ.

نو راځئ چي د عزت، عزت وکړو!

(c) ketabton.com: The Digital Library

الحاج هدايت الله فيضي

دښاغلي ايمل (اميدي) لنډه پيژندنه

ايمل (اميدي) د الحاج صديق الله خان زوی او د حاجي محمدصديق لمسي له نن څخه (۳۵) کاله وړاندي د زابل ولايت په مرکز کلات کي نړۍ ته سترګي پرانيستې. لومړنۍ او منځنۍ زده کړي يې د کلات ښار د شيخ متې په عالي ليسه کي په ښو نمرو ترسره کړې، د نا مساعدو شرايطو له امله څرنګه چي په زابل ولايت کي ترنهم ټولګۍ پورته ښوونځۍ نه وو، ايمل اميدي هم د ليسې دوري د بشپړولو په خاطر د پروان ولايت ته ولاړ، د پروان ولايت د شهيد سيدباشي له ليسې څخه په (۱۳۸۲ش.) کال په اعلی درجه فارغ او د بکلوريا سند يې تر لاسه کړ. د راتلونکي کال لپاره يې د مرکزي حوزې ازمويني ته تياری نيوه چي د ځوانيمرګ ورور شهيد معلم سهراب نابېره شهادت د اميدي د اميدونو دنيا تپه تياره کړه، د ورور شهادت نه دا چي ايمل اميدي يې د دنيا له ډيرو خوښيو بې برخي کړ بلکي د لوړو زده کړو له کاروان څخه هم پاته سو.

کله چي ايمل اميدي د ښوونځي زده کوونکی وو (دترنک په څپو کي) مهالنۍ جريده يې چلوله، چي په دغه جريده کي به يې په ډيرو محدودو امکاناتو د ډيرو فرهنګيانو او فرهنګپالو د زړه اواز تر مينه والو رساوه، د ايمل اميدي دغه بيساري چوپړ په زابل کي د فرهنګ او ادب ډګر ته د يو پل حيثيت اختيار کړ، چي د

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوموړي جريدې په مټ اميدي صاحب وتوانيدی چي ډېر نوي راټوکيدلي استعدادونه د فرهـنګ او ادب د لاري لارويان کړي .

اميدي صاحب د خپلو هلو ځلو لمن نوره هم پراخه کړه، د زابل د يو شمېر نورو فرهنګيانو په شمول يې د شيخ متې ادبي ټولني بنسټ کيښود او د دغي ټولني له لاري يې هم پراخ ادبي خدمتونه ترسره کړل. د "شيخ متې په لمن کي" هغه جريده وه چي اميدي صاحب دنورو فرهنګي ځوانانو په شمول د زابل لپاره نه ستړي کيدونکي فرهنګي او ادبي هڅي پکښې ترسره کړي، که څه هم ايمل اميدي په هغه وخت کي د کلات په ملکي روغتون کي وظيفه اجرا کول، خو د فرهنګ او ادب ډګر يې پرې نه ښود، په ډيرو ناچيزه امکاناتو يې که په زغرده ووايو په نه امکاناتو يې دا جريده په خپل لاس ډيزاين، کاپي او پښتنۍ کوله او د مينه والو تر لاسونو يې رسوله، د شيخ متې په لمن کي جريده به يې د زابل د مرکز کلات څخه علاوه د دغه ولايت ولسواليو او ليري پرتو کليو ته هم رسوله .

ايمل اميدي د فرهنګي مجلسونو په جوړولو کي هم خاص مهارت درلود، اونيزي مشاعرې، د ليکوالو پر ليکنو د نظر د خاوندانو نظرونه او کره کتني، د بادام ګل دوديزه کلنۍ مشاعرې او يو شمېر نور فرهنګي خدمتونه وه چي د ايمل اميدي ورځنی ژوند يې بوخت ساتلي وو.

د ايمل اميدي نوی نوښت او ابتکار د زابل فرهنګيانو هله احساس کړ چي نوموړي د خپلو بې کچي هڅو په پايله کي په دې وتوانيد چي د زابل د فرهنګيانو ترمنځ يې اتحاد او يووالی رامنځ ته کړ. اميدي د خپلو هڅو په پايله کي په دې وتوانيد چي زابل ميشتي ټول اديبان او فرهنګيان د(زابل ادبي بهير) تر چتر لاندي راټول کړي. په زابل ادبي بهير کي د زابل هغه نوي ځوانان چي تازه دمه يې دې ډګر ته مخه کړې وه، د نورو شاعرانو له تجربو او علمي مشورو څخه په هره برخه کـــې برخمن سول .

ايمل اميدي خپل فرهنګي چوپړ تر زابل پوري محدود نه کړ، د کابل څخه د خپرېدونکي مجلې (شنې پاڼې) مرستيالي يې په غاړه واخيسته او د هيواد په کچه يې د فرهنګيانو، شاعرانو او ليکوالانو د زړونو اواز ته لبيک ووايه.

د ايمل اميدي چاپي اثار چي دا مهال د لوستونکو په لاس کي دي، څلور بابه ناولونه هر يو (د ميني جال)، (جرم او جزا)، (که زه درسره نه وم؟) او (دې نصيب ته شوم حيران) ناول او هم يو باب د زابل د شاعرانو تذکره (څپې څپې ترنک) او دوه تحقيقاتي

(c) ketabton.com: The Digital Library

اثرونه (دکامیابۍ په لور) او (په اسلام کي نارينه ته خلور ښځي ولي روا دي ؟) او يوه شعري ټولگه يې (تنها نه يم) ده، خو د نوموړي قلم اوس هم تاند او په نا چاپ سوو اثارو کي يې يو بل ناول(اوس مي هم زړه کي اوسيږي)، يو د خوږو خبرو (پيپلي ملغلري)، يو هم (دزابلي شاعرانو دوهمه تذکره) او يوه بله شعري ټولگه (دا دي هم ستا په نوم وي) ده چي دا مهال د چاپ انتظار کوي.

ايمل اميدي واده کړی خو د ژوند ثمره لا تر دا مهاله نه لري، د لوی خدای و دربار ته د اميدي صاحب د خوشاله ښيرازه او برياليِ ژوند په هيله د دوعا لاسونه لپه کوو.

د نوموړی په ژوند، شاعري او فن باندي ډيرو محصيلينو د پوهنتون د دورې مونوگرافونه اوتيزيسونه ليکلي دي، چي له جملې يې ښاغلي حضرت الله توخي د ننگرهار پوهنتون د ژبو او ادبياتو پوهنځي د پښتوځانگي ښخه خپل علمي او اکاډوميک مونوگراف (دايمل اميدي ژوند او فن) په (۱۳۹۵ش.) کال ورباندي ليکلی دئ.

ښاغلي عصمت الله حيران د همدا ډول ښاغلي محمد اصغر ساجد ورباندي مونوگرافونه ليکلی او د ښاغلی ايمل اميدي علمي او څيړنيز ژوند يې له هر اړخه څېړلی او ارزولی دئ.

د يادولو وړ ده چي ښاغلی ايمل اميدي د خپل فرهنگي ژوند په دوام کي له صوتي رسنيو سره هم د پام وړ ملگرتيا کړې او د ويانديويي په فن کي يې هم خپل ولس او خلکو ته د پام وړ خدمتونه کړي دي، چي له جملې يې د (۱۳۹۲ش) کال څخه تر(۱۳۹۳ش) کال پوري يې د زابل په ملي راډيو کي د ادبي او فرهنگي خپرونو کوربتوب کاوه او د دې ترڅنگ يې په (۱۳۹٤ش) او (۱۳۹٦ش) کال يې د زابل په مرکز کلات کي د ترنک په نوم له خصوصي راډيو سره خپله همکاري جاري ساتله. پوره دوه کاله د نوموړي خصوصي راډيو مرستيال مشر پاته سوی دئ.

ښاغلي ايمل اميدي ته د هوسا، ارام او نېکمرغه ژوند ترڅنگ په علمي او فرهنگي ډگر کي د ولس د چوپړ او خدمت لپاره د دعاء لاسونه لپه کوو. د اميدي صاحب د خوشاله، سرلوړي او آباد ژوند په هيله.

د ايمل اميدي ادبي اوفرهنگي فعاليتونه :

۱: لومړی په "شيخ متې عليه رحمه ناپيبلي ادبي ټولنه" کي غړيتوب په (۱۳۸۲) لمريز کال پيل او تر (۱۳۸۵) لمريز کال پوري دوام وکړ او د دې سربېره د دې ټولني د مسؤل مدير په حيث يې کار کاوه.

۲: د "ځوانانو ټولنه" له (۱۳۸۵ش) څخه پيل تر (۱۳۸۸) لمريز کال پوري دوام وکړ او د دې ټولني غړيتوب يې درلود.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳: په "سورغر ادبي بهير" کي غړيتوب له (۱۳۸۸) لمريز کال څخه پيل تر (۱۳۹۱) لمريزکال پوري پوره غړيتوب درلود.

٤: د "ترنک ادبي ټولنه" سره غړيتوب له (۱۳۹۱) لمريز کال څخه پيل تر (۱۳۹۲) لمريز کال پوري پوره غړيتوب درلود.

٥: په "زابل ملي ادبي بهير" کي له (۱۳۹۳) لمريز کال څخه پيل تر (۱۳۹٦) لمريز کال پوري .

د مجلو او اونيزو مسئوليتونه :

۱: د "ترنک په غېږ کي" د يوه مياشتنۍ جريدې مسؤل مدير.

۲: د "شيخ متې په لمن کي" د يوه مياشتنۍ جريدې بنسټ اېښودونکی او مسؤل مدير.

۳: د "شنې پاڼې" مياشتنۍ مجلې مرستيال (۱۳۸۷) لمريز کال.

شعرونه چي په ډېرو اخبارونو او مجلو کي چاپ سوي دي:

زابل کلات اوونيزه اخبار، زابلستان اوونيزه اخبار، د شيخ متې په لمن کي جريده، د ترنک په غېږ کي جريده، طلوع اخبار، صداي بهار اخبار، شنه پاڼه مجله، کليد مجله، پروان اخبار، سور غر اخبار، هوسۍ مجله، نازو انا مجله، شيخ متې مجله.

په انټرنيټ پاڼو کي خپرې سوي ليکني، کتابونه او شعرونه:

لر او بر سايټ، بېنوا سايټ، افغان ننګ سايټ، خبريال سايټ، تاندسايټ.

په راديوګانو کي کارونه :

۱: په زابل ملي راډيو تيلويزون کي د ادبي خپروني چلوونکی (۱۳۹۲ش) څخه تر (۱۳۹۳) لمريز کال پوري.

۲: په ترنک راډيو کي د (۱۳۹٤) لمريز کال څخه تر (۱۳۹٦) لمريز کال پوري د راډيو د مرستيال مشر په حيث او د ادبي خپرونو چلوونکی.

د هڅوب هنر

يو سړي بهلول ته وويل: زما مېرمن په کوچنۍ خبره غوسه سي، جنګ او شور کوي، زه څه ورسره وکړم؟

بهلول وويل: تر پنځلسو ورځو يې غوسه وزغمه او چي له غوسې ارامېده ورته وايه ته ډېره ښه انسانه يې، شکر چي تا لرم!

تر پنځلسو ورځو وروسته سړی بهلول ته راغلی او ويې ويل چي ستا خبري کار وکړ، خو څنګه داسي وسول؟

بهلول وويل: ځينی انسانان ذاتًا بد وي چي هغوی لاري ته نه سو راوستلای، خو ځيني انسانان بيا ټولني او موږ بد کړي دي. که ور په ياد کړو چي ښه خلک دي نو حتمًا ښه کيږي!

هو! ډېر انسانان سمون ته چمتو وي خو بس يوه هڅونه خو پوري وهنه غواړي او دا هنر د ډېرو کسانو زده نه دئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

عبدالقاسم زابلي

د حقوقو سیاسي علومو پوهنځی

ځوان نسل ته پاملرنه!!

دا موضوع مي ځکه ښه وبله او لیکنه مي ورباندي وکړه چي، ځوانان د ټولني د ملا د تیر حیثیت لري. ټولنه پر ځوان نسل باندي تکیه کوي او ځوان نسل کولای سي تر خو خپله ټولنه له نورو ټولنو سره سیاله جوړه کړي، خو دلته نه خپله ځوان نسل دې ته پام کړی چي دا ټولنه او دا هیواد زما ښخه کار غواړي، زه باید ځان دې ته اماده کړم ترڅو په دې وروسته پاتي ټولنه کي مثبت تغیرات راولم. او نه هم مشرانو د قدرت او واک ښښتنانو ځوان نسل دې ته هڅولي دئ تر څو د وروسته پاتي هیواد لپاره کار وکړي، یعني هیڅ پاملرنه ورته نه ده سوې.

لوستي ځوانان د ټولني لاس او پښې دي. ددې ځوان نسل په واسطه په ټولنه کي مثبت تغیرات راتلای سي، نو لوستو ځوانانو ته باید پاملرنه زیاته وسي او له پامه ونه غورځول سي. یوه ټولنه هغه وخت د پرمختګ لوړو پوړونو ته رسېدلای سي چي، ځواکمن او با مسؤلیته ځوانان ولري، ځکه چي ځوانان د ټولني مهم عناصر شمېرل کیږي. ځوانان کولای سي د اسلامي

(c) ketabton.com: The Digital Library

شریعت په رڼا کې د مثبت ذهنیت په درلودلو سره هیواد د شته ستونزو او کړاونو څخه د پرمختګ لوړو پوړونو ته ورسوي. په دې کې هیڅ شک نه سته چې، د یو هیواد او ټولني ترقي او پرمختګ د هغې ټولني په ځوان نسل پوري اړه لري او همدا ځوان نسل دئ چې، د راتلونکي ټولني سبا ورځي مسؤلیتونه ور په غاړه کیږي تر څو چي ټولنه د یوې ښې راتلونکي پر لور رهبري کړي.

له بده مرغه زموږ په جنګ ځپلي هیواد کي د اوږدې جګړې له کبله زموږ د هیواد یو زیات شمېر ځوانان او ځوان نسل نه یوازي دا چي د لومړنیو او لوړو زده کړو څخه بې برخي سول، بلکي یو زیات شمېر یې د بې کارۍ او بې روزګارۍ له امله د جنګ په لیکو کي ودرېدل او ځیني نور یې لا په بهرنیو هوادونو کي د مهاجرت او سر ګردانۍ ژوند په لا لهانده شپېو کي تیروي .

دا چي د افغانستان په روان حالت کي ځوان نسل ته هیڅ پاملرنه نه ده سوې او د هر موقف څښتن ځوان نسل ته یوازي په هغه وخت کي توجو اړوي چي، ضرورت یې پیدا سي، یعني د خپلو ګټو د ساتلو په خاطر ورته پاملرنه کوي، خو لوستي ځوانان باید خپله لاس پکار سي، لاسونه سره ورکړي او یو بل سره نظرونه تبادله کړي. دا چي افغانستان په یو بد وضعیت کي قرار لري هغه که نا امنی، رشوت، فساد ... دي نو یو عمده لامل یې ناجوړه فکرونه دي، دا فکرونه د لوستو بااحساسه ځوانانو په واسطه جوړېدای سي. لکه څرنګه چي په افغانستان کي خود غرضه او خپلو ګټو ساتونکو مشرانو ځوانانو ته د دې فرصت نه دئ ورکړی ترڅو خپلې مثبتې نظریې او اندونه د هیواد او اولس د ژغورلو لپاره وکاروي، دوی ځوانان انحصار کړي او د خپلو موخو د لاس ته راوړلو لپاره یې کاروي او د ځوانانو له تازه او نوښتګرو استعدادونو څخه د ځان په ګټه منفي استفادې کوي.

دغه کسان تل د هغو ځوانانو په لټه کي وي چي د دوی د قدرت د ساتلو د لږ او ناڅیزه امتیاز په بدل کي کار وکړي ااو د خپل واک د دوام لپاره یې په سیاسي ډګر کي وکاروي. ځوانه مستعده طبقه باید د خپل فکر څخه کار واخلي او هیڅ کله د خود غرضو په دام کي ګیر رانه سي . زما په آند د افغانستان د ژغورلو لپاره د ځوان نسل پیاوړي ارادې، علمي او عملي طرحو اندونو او ملی یوالي ته ضرورت دئ، ترڅو ټول هغه لوستي او با احساسه ځوانان د موجوده وضعیت ختمولو او د یو نوي فصل د رامنځته کولو لپاره کار وکړي. لوستي ځوانان هغه زړه نازړه، هغه بې ارادې،

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه د بل د ګټو ښکار او هغه تيت پرک ځوانان خپلو منځو ته دننه کړي، او په ګډه يو علمي او فکري مبارزې ته دوام ورکړي. د هري شته ستونزي مخنيوی بايد همدا ځوانان وکړي، د هر هغه چا او هر هغه عمل چې د اسلام او هيواد په زيان وي په جر ٔت سره راپورته سي او هغه له منځه يوسي.

راځئ ځوانانو چي په ګډه د خپل هيواد لپاره هر درد ته سپر سو، د نن او سبا خپل لوی رسالت په ښه توګه ادا کړو خو دا کار به هغه وخت کيدونکی وي چي د مغرضو، مضرو او تش په نامه ډلو ټپلو څخه د خپلي علمي او منطقي قوې څخه په استفادې جدا او خپل منځ کي يو د بل د زغملو فرهنګ خپور کړو .په آخر کي د يو ځوان په حيث مي له ټولو ځوانانو څخه غوښتنه دا ده چي، راسئ ټول سره يو ځای سو، خپله لاس پکار سو تر څو به د بل د ګټو ښکار يو، تر څو به نورو ته چکچکې وهو، موږ او تاسو ښه ښه استعدادونه لرو، ښه ښه فکرونه لرو خو هيڅ کار مو نه دئ ځني اخيستی، همدا يې وخت دئ او بايد لاس تر زنې نه کښېنو.

موږ او تاسي بايد په دې پوه سو چي تاريخ به زموږ په هکله خپله عادلانه پريکړه کوي .راځئ د خپل سپيڅلي وجدان پر مټ په هيواد کي د سپڅلتيا او رښتينی خدمتګاري انقلاب په څپو راولو او د دې کړيدلي او زوربدلي ولس لپاره په صداقت کار وکړو او دې موجوده نا خوالو ته د پای ټکی کښېږدو.

پخپله د ځان راز داره اوسه!

هر څومره چي نورو ته خپل راز ډېر وايې په هغه اندازه به زيانمن او خوږمن يې. معنی دا چي پر خپل ځان بې باوره يې چي رازونه دي ډېرو کسانو ته وايې. ته چي خپل راز پخپله نه سې ساتلای، نور به يې څنګه در وساتي!؟

دغه کار به دي رټلی او ترټلی لري. دا ځکه چي ډېر خلک ناځوانه دي خو ته بې ځايه خوشبين يې.

د مرګ او ژوند واټن

ابن رُشد څه ښه ويلي دي:

"يوه دا دنيا ده او يو بله دنيا ده (يوه دنيا او بله عقبا ده). د دواړو تر منځ واټن فقط يوه ساه ده. که ساه روانه وي نو دا دنيا ده او که ودريږي نو هغه دنيا ده!"

له ځان سره احسان

که يو انسان په خپل ټول ژوند کي وکولای سي چي يو نفر سمي لاري ته راولي همدا هم کفايت کوي، حتی که هغه نفر دی پخپله وي!

(c) ketabton.com: The Digital Library

احمد رښتین
اقتصاد پوهنځی

افغانستان د اقتصادي جګړې په درشل کې

که وګورو د افغانستان د جګړې یو اړخ تر ډېره اقتصادي دئ او دا برخه د جګړې تر ډېره پر زېرمو او د غرونو مینځ کې د اوبو پر سر ده، چې نړیوال استخبارات او همسایه ګان یې مخته وړي. د ګران افغانستان اوبه زموږ همسایه ګانو ته د ژوند په مانا دي او خپل ټول اقتصاد د دې اوبو په مټ بډایه کوي، د اوبو خوندي کولو سوژه چې هر واک مشر ورته لومړیتوب ورکړی، په وړاندي یې سیاسي، اجتماعي او تبلیغاتي خوځښتونه د همسایه ګانو په مټ را پورته سوي دي، په دوهم قدم کې د زېر بنا یا زېرمو ساتل او یا د هیواد د اقتصاد پیاوړتیا په سکتور کې د اوبو او زیرمو کارولو لپاره د همسایه ګانو وېره هغه څه دي، چې دلته د جګړې سوژه یې ډېورنډ ګرځولې، خو تر ټولو ستر لامل د دې جګړې اوبه او زموږ د اقتصادي پیاوړتیا له وېري د زیرمو کارول دي. اقتصادي جګړه تر ډېره اوس د نړۍ د هیوادونو ترمینځ رامینځته کیږي، ولي په منځنۍ اسیا کي یوازې افغانستان دئ، چې په ځان پوري یې د آسیا نیمی هیوادونو اقتصاد تړلی نو ځکه دوی دلته د استخباراتو په مټ جګړې ته شدت ورکوي او دا سیمه ارامتیا ته نه پریږدي. زه د دې سیمي له اقتصادي انحصار څخه د خلاصون او د جګړې له شدته د خلاصون یوه لار د خپلو اوبو سم مهارول او مدیریت کول هغه څه بولم، چې موږ پر خپلو پښو دروي. د دې ترڅنګ د زېرمو ساتل او کنټرل یې هغه څه دي، چې موږ په یو نغد اقتصاد بډایه هیواد باندي بدلوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا چي څنګه یې مهارولای سو، اړینه ده، چي د مرکزي اسیا د هیوادونو له پالیسیو څخه د اوبو په مهارولو کي ګټه واخستل سي، ددې ترڅنګ د اسیایي جګړې له دوو سیالو هیوادونو لکه چین او هند څخه په دې برخه کي ګټه پورته کړو، د اوبو مهار سیمي ته د پوره رغنیزي پانګوني او د هغو سیمو لکه کنړ، فراه، هرات او.... په زیاترو برخو کي د ولس هینبووني او فکري جوړتیا په پار حکومتونه خپل فعالیتونه زیات کړي، هغه سیمه کي د سیمي په کچه ملي اجماعیزه فعالیتونه زیات کړي، تر څو هلته د اوبو مهار او کار لپاره زمینه مساعده سي. په هغو سیمو کي د استخباراتي جګړو تر ډېره مخه ونیسي او خپله توله توجو د همدې اساسي پروژو پر جوړېدو وکاروو.

موږ د آسیا لپاره د یوه پُل په توګه مېشت هیواد یو، چي تر ډېره د ټولو هیوادونو پروژې زموږ د خاوري له لاري تطبیقیږي، لکه د پاکستان برق او د هند ګاز چي له ترکمنستان څخه یې زموږ د خاوري له لاري انتقالوي، دا ځکه زموږ د خاوري له لاري دوی ته لنډ او په یوه مستقیم لاین بدلیږي. اکثره همسایه ګان مو خوښ دي، چي پر امنه سیمه باندي بدل سو ولي زیاتره ځکه نه غواړي، چي هغوی زموږ خاوره محکومه کړي او د هغې له ویري څخه نه پرېږدي، چي موږ پر ځان بسیا هیواد سو. زموږ غرونه، زراعت، کانونه، اوبه او زېربناوي هغه څه دي، چي موږ کولای سو د منځنۍ آسیا اقتصاد پیاوړی کړو، که د لاجوردو لاره، یا مرکزي دهلېز او یا هم د پنځو هیوادونو مشترکه نقطه، چي افغانستان دئ، د یوې بلي تجارتي دوبۍ په نامه بدل سو نو د دې ستراتیژیک موقعیت په درلودلو سره هیڅکله همسایه ګان نه غواړي، موږ بدل سو البته یو نیم همسایه ګان.

اوس په کار ده، چي د نوي نسل د روزلو په مټ د یوې عمومي اجماع په رامینځته کولو سره تر هر څه مخکي موږ د خپلو زیرمو او اوبو لپاره یوه ملي اجماع رامینځته کړو، تر څو د جګړې اقتصادي بې وزلي ختمه سي او تر ټولو اړینه د مهاجرو بیرته راستنېدل او هغوی ته د کار زمینې برابرول موږ له دې شته ناورینونو څخه خلاصوي.

موږ یو پر امنه، هیوادپاله او اسلامپاله ملت یو، لامل ده، چي پورته کېدو ته مو نه پرېږدي.

ځان ته متوجې یې!؟

له یوه بزرګ څخه مي وپوښتل چي نصیحت را ته وکړه.

هغه وویل چي کله دي لوښی پرېولی دئ او څه دي ترې زده کړي دي؟

ومي ویل چي لوښی او نصیحت څه تړاو سره لري؟

ویې ویل چي لوښی له دباندي څخه لږ او له دننه څخه ډېر پاک پرېولل کیږي. نو ته له دننه څخه ځان پاک ومینځه!

(c) ketabton.com: The Digital Library

انجنیر امان الله حقیار

اقتصاد پوهنځی

د مسلمان نسل زیاتېدل او پر ضد یې پلانونه

څېړونکي او محققین ټول په دې خبره یوه خوله دي چې، د اسبابو په نړۍ کي د طاقت پرېکړي جغرافیایي مساحتونه نه بلکي افرادي قوت او بشري ځواك کوي، د پرمختللو وسایلو او عصري ټیکنالوژۍ په دې دور کي لا هم کابو ټول پوهان په دې حقیقت اعتراف کوي چي وړاندي والی او غلبه به یوازي د هغه ملت په برخه وي چې، ډېر مړونه ولري، خو د غرب له بده مرغه چي په دې ډګر کي دا مهال د سترو ننګونو سره مخامخ دئ، دنفوس مخ پر زیاتیدونکي کمښت د لویدیځ لپاره راتلونکی تر ټولو ستر بشري ناورین دئ، چي امریکایان او اروپایان یې سخت اندېښمن کړي دي خو چي د مخنیوي لپاره یې پورته سوي ټول ګامونه د فطري اصولو څخه ډېر لیري دي نو د ګټې په پرتله یې تاوان زیات کړی دئ او نوي ستونزي یې زېږولي دي .

په امریکا او اروپا کي د نوو کوچنیانو د زېږېدلو فیصدي ۷، ۱ ده، خو په اسلامي نړۍ کې ۵، ٦ ده . په امریکایانو کي د شنډتوب د مخ په زیاتیدونکي مرض په باره کې په(۱۹۹۵م) کي د نیوز ویك نومي امریکایي جریدې یوه ځانګړې ګڼه خپره سوې وه چي پکښې د امریکایي شنډو فامیلونو شمیره ۵ میلیونه او ۳ سوه زره ښودل سوې وه ،جرېدې د National center for

(c) ketabton.com: The Digital Library

health statistics نومي تحقيقاتي اداري په حواله ليکلي وه چي، په (۱۹٦٥م) کي د شنډتوب د مرض فيصدي په امريکايانو کي ۴، ۱۴ وه، خو تر (۱۹۹٥م) پوري دا فيصدي ٥، ۱۸ ته لوړه سوه . امريکايي پوهان د دې ځانګړی لامل دجنسي غوښتنو د پوره کولو لپاره دغير فطري لارو انتخاب او د ودونو نشتوالی يا پکښې وروسته والی بولي .

په غربي ټولنو کي د انساني نسل د مخ په زياتيدونکي کمښت د مخنيوي لپاره د امريکا او اروپا دولتونو ځيني اقدامات هم کړي دي، مثلاً : د کومو کوچنيانو چې پلاران نه وي معلوم قانوني تحفظ ورکړل سوی دئ، کومې ميندي چي حرامي اولادونه زيږوي د دولتونو له لوري د ډېرو آسانتياوو نه برخمني وي، بېله واده ازدواجي روابط ومنل سول او د بهرنيانو سره د ودونو کولو لپاره وګړي وهڅول سول، خو چي دا لاري چاري دخدايي قوانينو او د فطرت د غوښتنو څخه ليري وي نو تاوانونه يې دوی هم اوس د سر په سترګو ويني او د مشکل د حل لپاره د نوو لارو په لټه کي دي، خو فطرت ته د راګرځيدلو او د اسلامي لارښوونو د قبلولو پرته به د برياليتوب يوه لار هم ونه مومي .

په (۱۹۸۴م.) کال کي د اروپايي اتحاديې له لوري په دې موضوع جوړ سوي کانفرانس کي يو پرېکړه ليك صادر سو چي پکښې د ټولو غړو هيوادونو څخه د داسي ګامونو پورته کولو غوښتنه سوې وه چي، له امله يې په غربي ټولنه کي د کوچنيانو په زيږولو کي زياتوالی راسي، په پرېکړه ليك کي په دې خبره سخته انديښنه څرګنده سوې وه، چې په (۱۹٥۰م.) کال کي د نړۍ په انسانانو کي اروپايان ۸، ۸ فيصده وه چي تر (۲۰۲٥م.) کال پورې به دافيصدي ۲ ته راکوزه سي چي د يوې پيړۍ نه هم په کم وخت کي څلورمي برخي ته راکوزېدل په خپل ذات کي ډېر ستركموالی دی. "امريکن انټر پرايزز انسټي ټيوټ" نومي اداري په (۱۹۹٥م.)کال کي په خپل يو راپور کي ليکلي وه چي، د نفوس تناسب ته په پام کي نيولو سره ويلای سو چي کمزوري ولسونه به په راتلونکي کي ځواکمن سي او ستر ځواکونه به د نفوس د کموالي له امله له منځه ولاړ سي .

د مسلمانانو د نسل زياتوالی متعصب لويديځوال سخت انديښمن کړي دي، هغوی وايي چي يوه عامه يمنۍ ښځه لږ تر لږه ۷ اولادونه زيږوي، که تر راتلونکو درو نسلونو پوري د کوچنيان د زيږولو تناسب همداسي وي نو د هري يمنۍ ښـځي به په درو نسلونو کي ۴۹ لمسيانو ، ۳۴۳ کړوسيانو او ۲۴۰۱ کوديانو نړۍ ته سترګي غړولي وي، خو برعکس د المان، هسپانيا او

(c) ketabton.com: The Digital Library

ایټالیا په شمول د اروپا د اکثرو هیوادونو زیاتره ښځې یوازې یو بچی راوړي چې په دې توګه درې نسله پس به د هرې اروپایي ښځې یوازې یو بچې، یولمسی، یو کړوسي او یو کودي نړۍ ته سترګې غړولي وي ، درې نسله پس د یو اروپایي په مقابل کې د ۲۴۰۱ مسلمانانو راتلل د عمل په نړۍ کې ضروري نه دي خو صلیبي متعصبینو ته یقیني ښکاري او همدې حساب کتاب سخت وارخطا کړي دي او په دې ویره کې دي چې که خبره همداسې روانه وي نو په راتلونکو څو لسیزو کې به د نړۍ نقشه بیخي بدله سي .

په (۱۹۸۸م.) کال کې د "امریکن ډیفنس ډیپارټمنټ" نومي مرکزي ادارې په خپور سوي تحقیقي راپور کې د انساني نفوس د زیاتوالي په بې اندولۍ سخته اندېښنه څرګنده سوې وه، او پکښې راغلي وه چې د نفوس د زیاتوالي له امله به په راتلونکو څو لسیزو کې د فوځي ځواك په نړیوال توازن کې ستر بدلون رامنځته سي، په راپور کې د امریکا د پالیسي جوړوونکو کړیو څخه په کلکه غوښتل سوي وه چې د انساني نفوس د زیاتوالي مخنیوي ته دې همدومره توجه وکړي څومره چې د عامه وژونکو وسلو نه خپراوي ته کېږي .

د امریکا څېړونکي څکه د زیات تشویش ښکار دي چې د هغوی د اټکلونو له مخي به په (۲۰۲۵م.) کال کې د امریکا نفوس د تایوان د نفوس څخه هم کم وي، د ایران نفوس به د جاپان سره برابر سي او د ایتوپیا نفوس به د فرانسې د نفوس څخه یو پر دوه سي .

د اشتراکي یا کمونیستي نظام د ړنګېدو څخه وروسته یوازینی اسلامي نظام دئ چې د غربي پانګوال نظام په مقابل کې ولاړ دئ او د قومونو د متحد کولو صلاحیت هم لري، نو ځکه د مسلمانانو د نفوس زیاتوالی غرب د ستري وارخطایۍ سره مخ کړی دئ. وایي چې نامتو لوېدیځوال څېړونکي EB وایي چې: "په نړۍ کې د انساني نفوس د زیات ډېروالي اوکموالي د فرقونو د له منځه وړلو لپاره موږ یوازې دوې لارې لرو، لویدیځ دي خپل نفوس زیات کړي او یا دا چې د دوهمي نړۍ د نفوس د کموالي لپاره هر ډول هڅې وسي، د لویدیځوالو لپاره خو د نفوس زیاتول ناشوني دي ځکه چې په غرب کې د کوچنیانو د تولد فیصدي ډېره ټیټه ده او د لوړوالي لپاره یې دولتي او انفرادي سوي ټولي هڅې ناکامې سوي دي او نوي هڅې په دېره لوړه بیه پرېوځي، د "ټیسټ ټیوب بې بې" له لارې د نفوس د زیاتوالي کوششونه روان دي خو د دې مصارف ډېر لوړ دي، بل لور ته د غرب د نوي کلتور له مخي ښځې د کوچنیانو پالل د ځان لپاره یو مصیبت او ستونزمن عمل بولي، غرب چې د خپل نفوس د ډېرولو د لاري څخه ناهیلي سوي اوس یې دوهمه لار غوره کړه او په دوهمه نړۍ کې عموماً او په اسلامي نړۍ کې یې په ځانګړې ډول د انسانانو د زیاتوالي لپاره بېلابېل

(c) ketabton.com: The Digital Library

وسایل په کار واچول او له هر ډول توطئو څخه یې استفاده وکړه .

په جنوبي افریقا کي له پیړیو پیړیو سپین پوستي واکمن وه، تورپوستو به تړوله ورځ په ښار کي کار کاوه خو په ښار کي یې د اوسېدو ځای نه درلود، له ښار څخه دباندي به په کوډلو کي اوسېدل، د سپین پوستو روغتون، بس تم ځای او هوټل ته د ورتللو حق یې نه درلود. په (۱۹۵۱م.) کال کي تور پوستي د سپین پوستو درې برابره وه، یو نسل وروسته دا پنځه برابره ته ورسېدل، د تورپوستانو د نفوس دې زیاتوالي سپین پوستان مجبور کړل چي یوازي د خپل تجارت او شتمنیو ساتنه وکړي او سیاسي واکداري له لاسه ورکړي.

همداسي اسرئیل در واخله، د عربي کورنیو په پرتله د دوی کورنۍ ډیري وړې وې او د نوو کوچنیانو د زېږېدلو فیصدي هم ډېره ټیټه وه، نو د دې لپاره چي په راتلونکو کلونو کي د عربو په وړاندي اقلیت ونه ګرځي نو له اروپایي ملکونو څخه یې زرګونه یهودي کورنۍ راوستلې تر څو دا خلا ډکه کړي.

همدارنګه په لبنان کي یو وخت عیسویان اکثریت ووه، یعني د شپږو عیسویانو په مقابل کي پنځه مسلمانان وه، خو د مسلمانانو د چټکي ودي له امله نن مسلمانان ۷۲٪ او عیسویان ۲۸٪ ته رسیدلي دي. همدارنګه استرالیا یو پر مختللی هیواد دئ خو د مالیې وزیر یې یوې غونډې ته وویل چي: په تیرو ۴۰کلنو کي یې عاید ځکه د پام وړ تغیر نه دئ کړی چي نفوس یې ورځ تر بلي د کمښت په حال کي دئ او د نفوس ځوانه برخه یې لږ ده، په داسي حال کي چي دوی د نفوسو د ډېرښت لپاره ډیري هڅي کړي دي، هغه ښځي چي ډېر اولادونه راوړي ستر امتیازات ورکوي او دا خبره یو شعار ګرځیدلی: (یو د مور، یو د پلار او یو د هیواد لپاره) خو بیا هم نه دي توانیدلي چي دا خلا ډکه کړي .

همداسي جاپان اوس په نړۍ کي هغه هیواد دئ چي تر ټولو لږ ماشومان پکښې دنیا ته راځي . همداسي روسیه نن ورځ د نړۍ په سطحه د نفوسو له کمښت سره مخ ده، یو روسي اخبار وایي چي: په (۲۰۷۵م.) کال کي به د روسیې نفوس نیمایي ته راټیټ سي، یعني له ۱۴۰ میلونه څخه به ٦۰ میلونه ته راکم سي، پوتین په خپله کلنۍ وینا کي وویل: اوس د روسیې لپاره تر ټولو ستر ناورین د نفوسو کمښت دئ او دی وایي چي، هر کال د اووه سوه زره (۷۰۰۰۰۰) په اندازه د روسیې نفوس کمیږي او د دې لپاره یې یو دولتي پلان هم اعلان کړ.

لنډه دا چي د طاقت اصلي سرچینه بشري ځواک دئ او له نېکه مرغه د مسلمانانو دا ځواک ډېر په چټکۍ سره زیاتیږي او غرب ډېر په چټکۍ سره ور څخه بې برخي کیږي او دا د دوی لپاره ستر ناورین دئ، د شوروي له سقوط وروسته غرب مسلمانان خپل اصلي رقیب بولي او د مسلمانانو د پر مختګ پر وړاندي هر ډول خنډونه جوړوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

انجنیر روزي محمدِ غورځنګ

انجینري پوهنځی

د ټولنیزو شبکو څخه د استفادې ادبونه

د انسان هره کړنه او قول په شریعت کي ځانګړی حکم لري، او دا حکم یې کېدای سي چي فرض، واجب، مستحب، مباح، مکروه او یاحرام وي. اجتماعي(ټولنیزي) رسنۍ او ارتباطي وسایل، لکه: راډیو، ټلوېزون، انټرنیټ او نور داسي وسایل دي چي پخوا نه وه او اوس منځته راغلي دي.

دغه وسایل په پراخه کچه استعمالول او په ټولنه کي یې پراخ تاثیر ته په کتلو ځانګړي احکام او ادبونه لري.

بېله شکه له دغو وسایلو څخه په ښه ډول استفاده کول د دین د اشاعت، د خلکو د اذهانو د تنویر او د اسلامي فکر د خپراوي لپاره له ستر ارزښت څخه برخمن دي.

همدارنګه غلطه استفاده له دغو وسایلو څخه په ټولنه کي ستري ناخوالي رامنځته کوي او ټولنه د بربادۍ او اخلاقي رذایلو خواته ټیله کوي.

په دې لیکنه کي کوشش کوو چي داجتماعي شبکو د استعمال اړوند ځیني ادبونه بیان کړو:

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه اداب چي باید رعایت سي:

١. د اخلاقي اصولو رعایت او هغو ته التزام.
٢. د مثبتو او زړه راښکونکو ادبیاتو کارول.
٣. د معلوماتو په نشر کي ټولنیز نزاکتونه او ظرفیتونه په پام کي نیول.
٤. د سختو او بدو الفاظو څخه ډډه کول.
٥. د بیان د ازادۍ رعایت او له هغې تیری نه کول.
٦. د فکر اونظر د اختلاف اداب په نظر کي نیول.
٧. د نورو په اړه ښه ګمان کول.
٨. د خلکو پر نظریاتو باندي نقد کول نه دخلکو پر شخصیت باندي.

هغه موارد چي باید اجتناب ورڅخه وسي:

١. د داسي مطالبو نشرول چي درواغ وي.
٢. د داسي مطالبو نشرول چي په غیبت کي حسابیږي.
٣. داسي معلومات نشرول چي منبع یې معلومه نه وي اویا دقیقه نه وي.
٤. د خلکو د شخصي او کورنیو مسایلو په اړه معلومات خپرول.
٥. د داسي مطالبو خپرول چي د فحشا او فساد سبب کیږي.
٦. د داسی مطالبو خپرول چي د خلکو تر منځ د اختلافاتو سبب کیږي.
٧. داسي مطالب خپرول چي د اسلامي عقیدې خلاف وي.
٨. داسي مطالب خپرول چي د اقوامو د توهین سبب کیږي.

سپکتیا او لوړتیا

ستا هغه خاموشي ډېره ښه ده چي وروسته یې خبري کولای سې؛ خو هغه خبره دي ډېره بده ده چي وروسته یې چُپ سې. لومړنی عزت او دوهم ذلت دئ.

نو داسي څه مه وایه چي سبا پرې سرخوړی یې، بلکي داسي څه وایه چي پرې سرلوړی اوسې.

علم مه سپموه!

رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایلي دي:

که څوک له چا څخه (د دین د علم اړونده) پوښتنه وکړي، او د هغه زده وي لېکن ځني پټه یې کړي نو د قیامت په ورځ به یې په خوله کي د اور کیزه واچول سي (سنن ترمذي: ۲۶۴۹).

نو موږ ایمانًا، اخلاقًا او وجدانًا مسؤلیت لرو چي خپل علم له نورو سره شریک کړو، که نه ګناهکار به یو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شعـــر

استاد یحیی حبیبي

د پلار او زوی د ببلتانه اوښکي دي نه تویيږي
پرېږده چي ښه په خوشحالي کي زِندگي وکوي
قسم په خدای که له تعصبه فایده کور ته راوړي
د یوې ذرې ضرر دي نه ویني موږ یو بشر یو
ځمکه هغه سوځي چي اور پر بَل وي لویه خدایه!
بس ده اکثره وخت مو وخوړه له اوښکو سره
حق لري را دي شي له ماسره دي شپه سبا کړي
د هدیرې پر سر دي نوري جنډې باد نه وهي
پوهان سپین ږیري مو را کړوپ شول له غـــمونو پر ملا
چیغي دي نه وي، درد دي نه وي، خوشحـالي دي وي تـل
چي خدای ته مخ شي په لمانځه کي دوعـا داسي کوئ
زه او هغه د صداقت په لوړه کچه کي یو
لویان خو څه چي ماشومان به لا ترې ساتو خلګو!
نور دي د تولي نړۍ غم زموږ په سر نه راغورزي
د "حبیبـي" خبري یوه یوه دِبرین نقش دي

ګټه یې نشته د کاله اوښکي دي نه تویيږي
زما د ورورجان ستا د وراره اوښکي دي نه تویيږي
د هیڅ تاجک هیڅ پښتانه اوښکي دي نه تویيږي
چي مسلمان دئ د هغه اوښکي دي نه تویيږي
د کونډې مور د غلبېل زړه اوښکي دي نه تویيږي
د خوار یتیم پر ستارخانه اوښکي دي نه تویيږي
ګورئ! زما د مېلمانه اوښکي دي نه تویيږي
تېزي په شان د بارانه اوښکي دي نه تویيږي
د مخور مشرتابه اوښکي دي نه تویيږي
د چا د ترور د چا د تره اوښکي دي نه تویيږي
ربه! رنې رنې اوبه اوښکي دي نه تویيږي
زه وام د دې دا وای دده اوښکي دي نه تویيږي
آن په زانګو کي د ویده اوښکي دي نه تویيږي
د کوم غریب کوم بېچاره اوښکي دي نه تویيږي
ده به ویل پر ګرېوانه اوښکي دي نه تویيږي

========

(c) ketabton.com: The Digital Library

استاد عبدالله محمدي

افغانستان

افغانســــــــــتان دننګياليوافغانــــــــــانوکور دئ
دهمتنـــــــاکو جنګياليواوغازيـــــــانو کـــــور دئ

حــق يــې پـــاللی او پرحــق بانــدي يــې سر ورکــړی
د داسي پـــاکو حـــق پـــالونکو مؤمينـــانو کـــور دئ

دچنګيزيـــانو مـــاتوونکي دګرګــــــــــين وژونکـــي
دميـرويس خـان بابـا هوتـک غونـدي ناميـانو کـور دئ

چـي حـق يـې لـوړ کـړ باطـل جنـډه يـې کـوزه کړلـه
د داسي ســــترو شـــازلميانو اتلانــــو کــــور دئ

چـــي انګريزانـــو تـــه يـــې ورکـــړل د عـــبرت درســـونه
د اکبرخـان او ايـوب خـان غونـدي غازيـانو کـور دئ

چـي سره روسـان يـي لـه هيـواده پـه فـرار مجبـورکړل
د مجاهـــدو مبـــارزو جـــان بـــازانو کـــور دئ

سر ورکـوي خـو اشـغال ګـرو تـه لاس نـه ورکـوي
د سرښـــــندونکو واقعـــــي مســـلمانانو کـــور دئ

هيــواد پـــالي خـــو د اســـلام پـــه لارښـــوونه بانـــدي
باطـل پـالونکو تـه اجـل د حـق خواهـانو کـور دئ

سـور استعمار يـې پـه ګونـډو کـړ اوس د تـور نوبـت دئ
تـــاريخ ثابتـــه کـــړه چـــه دا د فاتحـــانو کـــور دئ

نـــه يـــې تيمـــور نـــه يـــې بـــابر نـــه يـــې نـــادر منلـــی
د ظالمانومخــــــالف مبـــــــارزانو کـــــور دئ

لاســونه پورتــه کــړئ اللــه تــه چــي وطــن روښــان سي
ځکـــه چـــي دا د ســـترو ســـترو انســـانانو کـــور دئ

د عمـــري غيـــرت ځرګنـــدې نمـــونې شـــته دلتـــه
د حيـــدري غيـــرت لرونکـــو سربـــازانو کـــور دئ

د ملالـــۍ غونـــدي سرتيـــرې دې ځـــای کـــي وې
چـــه خاينـــان يـــې کـــړل رســـوا دصـــادقانو کـــور دئ

ايماني ژوند

که پر جسم باندي د نفس حکومت وي نو دا حيواني ژوند دئ. که پر جسم بايد د عقل حکومت وي نو دا انساني ژوند دئ. خو که پر جسم باندي د قرآن حکومت وي نو دا ايماني ژوند دئ.

بې عمله قسم

که مخالفت او عداوت د فيصلې له پاره قرآن ته راجع کوې، نو فيصله پر هغه باندي له لاس ايښوولو ښخه نه بلکي عملاً منلو ښخه وکړه!

(c) ketabton.com: The Digital Library

نصیب الله زاهد
ښوونه او زوزنه پوهنځي

لنډغر وزګړی

یوه رمه وه، د اوزګړو ځانګړې رمه، شپون ښه ساتله د نورو حیوانانو، مړانو او آسانو حقونه به یې په خوړل. په کلي کې به ایله وه، باغونو ته به اوښته او د خلګو شنو فصلونو ته د اوښتلو پرې کاټ یې درلود. کلیوال زیات ور څخه په تکلیف وه، په ستر خوانونو به ور ګډېده او د کورونو ګلان به یې ور خوړل. خلګو به هره ورځ شپانه ته شکایت کاوه، چې دا وزګړي دي حصار کړه پر موږ یې ژوند حرام کړی دئ.

شپانه به بهانې کولې، چې دا خو اوس زما تر وس تېر دي دا غسې اموخته سوي دي، چاغ سوي دي، زما وس نه په رسېږي، چې یو وترم د تولو نارې سي، یا تناب پرې کړي.

دا چې د شپانه د کار اخیري شپې ورځې وې، د خلکو پر خبرو یې چندان غوږ نه ګراوه.

خلګو ته یې وویل: زما خو هسې هم اخیري شپېې او شپې دي در څخه ځم بل شپون، چې رالی تاسي همکاري ورسره وکړئ، چې د دې بدماشو او لنډغرو وزګړو رمه ختمه کړي او تاسي ځني خلاص کړي. وخت تېرېده هغه لندغر پلوی شپون ولاړی، بل نوی شپون راغلی، په دې اړخ کې خاص د خلکو په خوښه وو. څه موده چې ووته دوه چاغ وزګړي یې چپه کړه، چاړه یې پر سر ور تېره کړه، د دوی له وهمه دوه درې نور په وزو ګډ سوه ویل: موږ مونثان یو.

د کلیوالو هیلي را ژوندۍ سوې، د لنډغرو وزګړو څخه د خلاصون ورځې یې په سترګو لیدلې، د شپانه حمایت یې پیل کړ، چې شپانه به غږ کړ د کلیوالو ځوانانو خاص ګروپ به یو لنډغر وزګړی را چپه کړ. لنډغر وزګړي هم دومره کمزوري نه وه، څه نا څه خرو او غویو یې هم ننګه کوله او په کلي کې به ورسره په ځغاسته وه، درز غوبل به جوړ وو دوړي به په پسې وې، غوایي او خره به د وزګړو پر سر درېدل، د دوی پر سر بې جنګونه کول او ښکرونه بې غورځول.

شپون لګیا وو د کلیوالو د هوسا او ارام ژوندانه هیلي یې رسمولې او رښتیا کولې.

لنډغر وزګړي په منډه وه، د ارام ځای یې نه وو، نیم وه، نیم نه وه، نیم یې بیا ګوډان، شلیان او مونثیان سول. کللیوال خوشاله وه، شپانه ته یې د زرکلن ژوند لاسونه لپه کړي وه او د لنډغرو حیوانانو څخه د خلاصون دعاوي یې کولې.

له ځان سره ظلم

آیا له وخته مخکې بوډا کېدل هم سخت کار دئ؟

بس کوچنی غم درته غټ کړه، تر هغه هګۍ لاندي کړه، بچیان ځني تولید کړه او ځان ښه ورسره بوخت کړه، دا یې تر وخت دمخه زوړوالی! استغفرالله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شراف الدین جمال زاده

د اقتصاد پوهنځي

د لاجورد ټرانزيټي لارې اقتصادي ارزښت

Lapis Lazuli & its economic importance

لاجورد د افغانستان د اقتصادي پېشرفت او تجارانو لپاره تر ټولو ښه خبر دئ، ځکه د دغې ټرانزيټي لارې له طريقه به افغاني توليدات تر منځنۍ آسيا، ترکيې، اروپايي مارکيټونو او نړيوالو بازارونو ته لاره پيداکوي.

لکه څرنګه چې دغه ټرانزيټي لاره د پنځو غړو هيوادونو لکه افغانستان، ترکمنستان، ګورجستان، ازربايجان او ترکيې هيوادونو په ګډو هڅو سره په (۲۰۱۷م) کال کې امضاء او په (۲۰۱۸م) کال کې عملاً افتتاح سو چې، دا د ټولو افغانانو لپاره يو ښه خبر وو.

ځکه افغانستان په وچه کې راګير هيواد دئ، بهر ته لاره نه لري نو تل د داسې ټرانزيټو لاره په هڅه کې وي چې په ارزانه قيمت، لنډ وخت او ښه کيفيت تر بهرنيو مارکيټونو خپل توکي ورسوي. ځکه افغانستان په تېرو اووه لس کلنو کې د کراچې په بندر پورې تړلی هيواد وو، کله چې به زموږ تجارانو د دې لارې اموال افغانستان ته راوړل ډېر کله به دغه لارې په سياسي حالت پورې تړلې وې، چې په پايله کې به يې زموږ ملي اقتصاد او تجارانو ته په ميليونونو زيانونه اوښتل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغانستان د تاریخ په اوږد کي خپل ستراتیژیکي او جغرافوي موقعیت ثابت ساتلي دئ، که لږ دې لاري ته په ژور نظر وګورو دا خپله د آبرېښم د لارې یو ډول بیا رغول دي. آبرېښم د افغانستان د ستراتیژیکي موقعیت لپاره خورا اړین بلل کیږي. دا چي لاجورد د دې لاري نوم اینښودل سوی دئ، علت یې دا دئ چې څه باندې دوه زره کاله وړاندي د دې لاري څخه د بدخشان لاجورد تر اروپا پوري لېږدول کېدل.

بل که موږ د لاري واټن، مصارف او نوري ترانزیټي ستونزي په نظر کي ونیسو، تر کراچي بندر په یوه کانټینر توکو کي (۱۵۰۰) ډالر ارازانه تمامیږي، نو دا د صنعت کارانو او تجارانو لپاره تر ټولو ښه خبر دئ ځکه هلته رسیده اجناس په ارزانه قیمت او ښه کیفیت سره رسیږي.

ددي لاري تر ټولو لویه ستونزه د هیواد په داخل کي لیدل کیږي، هغه دا چي موږ دومره تولیدات نه لرو چي په دوامداره توګه یې د دې لاري له طریقه ولېږو، ولي چي موږ خپله یو متکي او مصرفي هیواد یو، خو بیا هم یو شمېر زرعتي محصولات، وچي او تازه میوي د هیواد څخه آسیایي او اروپایي بازارونو ته لېږدول کیږي. په دې برخه کي یوازي مشکل دا دئ چي موږ خپل تولیدات د اروپا په کچه معیاري کړو. د پروسیس څخه شروع بیا تر بسته بندۍ (Packing) پوري ټوله د اروپایي مارکیټونو د غوښتني مطابق جوړ کړو، چي په دې برخه کي زموږ ملي تجاران او صنعت کاران د دولت جدي ملاتړ او تشویق ته اړتیا لري، تر څو هم هیواد په داخل کي د تولید کولو لپاره آسانتیاوي برابري کړي او هم د افغاني تولیداتو لپاره نړیوال مارکیټونه پیداکړي.

پایله: لاجورد د افغانستان د صادراتو لپاره غوره بدیل دئ د نورو بندرونو او ترانزیټي لارو په پرتله، که په هیواد کي خصوصي او دولتي سکتور په ګډه د خپلو تولیداتو د ډېرښت او معیاري کېدو لپاره هڅي وکړي تر څو مو صادارت زیات او واردات مو کم سي چي ورسره سم به مو په ملي بودیجه کي کسر له منځه ولاړسي، داخلي تولیدات به مو ډیرښت وکړي، اقتصادي نوساناتو کنټرول او اقتصادي وده به په هیواد کي مخته ولاړه سي.

پاک او ناپاک خلک

امام اوزاعي رحمه الله وایي:

یو سړي ته مي وویل چي یو کور مي په کار دئ، خو د داسي ګاونډیانو تر څنګ چي حسد، غیبت او بُغض نه کوي.

وایي: هغه کس سیده هدیرې ته بوتلم، چي داسي خلک یوازي همدلته اوسیږي.

ښه! نو نن به همسایګان څنګه وي؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

بصیر احمد صدیقي

اقتصاد پوهنځي

خپلي هیلي مه وژنئ!

هر انسان هیله لري چي پرمختګ وکړي، لوړ مقام، دولت، عزت او شهرت تر لاسه کړي. په ټولنه کي منلی او غوره کرکټر ولوبوي، خو وروسته له څه وخته دوی خپلي دغه هیلي پریږدي ،دوی ته هر څه مشکل او ناممکن ښکاري، دوی خپل داخلي ځواک نه وي پیژندلی ، دوی په دې نه پوهیږي چي همدا انسان و؛ چي د ټولي نړۍ لیدلوري ته یې بدلون ورکړ، هو! همدا انسان چي رب العالمین ذات اشرف المخلوقات پیداکړ. همدا تاته یې ای انسانه! د نړۍ د رهبرۍ کولو ځواک او قدرت درکړ او خپل خلیفه او سردار یې په کایناتو کي غوره کړې .

په نړۍ کي هر څه تر لاسه کول اسانه دي، خو مقاومت او لږ څه هڅه غواړي، ایا اوس هم ناهیلی یې. راسه! د هغو اشخاصو له هیلو دي لږ خبر کړم چي هیچا هم د ربښتیا کېدو باور نه باندي کاوه خو د خپلي داخلي لېوالتیا او پر ځان باور په زور ورته ورسېدل، وروسته هرچا ورته د بریا چکچکي کولې او منلي اشخاص سول.

رسول اللهﷺ د خدایﷻ پیغمبر وو، د خدایﷻ کلام یې خپل قوم ته راوړ ، دوی ته یې د امن او سپېڅلتوب تلقین وکړ ، د ایمان د راوړلو په صورت کي یې پر نړۍ د راج زیری ورکړ خو قوم یې بې شماره ډېر ظلمونه باندي وکړل، دده یاران او سپېڅلي اصحاب یې ورته شهیدان کړل. دی یې د کاهن او جادوګر په القابو ونازاوه او د خپل مسکن څخه یې جدا کړ، خو ده صبر او مقاومت وکړ. خپل مزل ته یې دوام ورکړ؛ هیڅکله تسلیم نه سو، نن ورځ یو نیم

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملیارد انسانان د ده لاره تعقیبوي، که ته وایې دده سره خو د خدای ﷻ نصرت وو .راسه له نورو دي خبر کړم.

توماس اډیسن د ذهني اړخه کمزوری انسان وو، حتی د ښوونځي څخه هم وشړل سو، خو دده هیلي لویې وې، د ده سره داسي هیله پیدا سوه، چي باید ټوله نړۍ روښانه کړي، دا په داسي حال کي چي د برق د موجودیت چا تصور هم نه سو کولای، تر زر ځله ډېر د ماتي سره مخ سو خو خپل کار ته یې دوام ورکړ او بریالی سو، هغه کسان چی خوبونه په عمل بدلوي هیڅکله نه دریږي.

مارکوني دا ارمان درلود چي د هوا د څپو له لاري د لیږد وړ یو غږیز سیسټم رامنځته کړي، نن ورځ یې راډیو او بېسیم مخابراتي سیسټمونه ژوندۍ بیلګي دي. جاک ما غوښتل د نړۍ تر ټولو غټ د صادراتو او وارداتو انلاین شرکت رامنځته کړي، خلګو دده نظریه بابیزه او پوچه وګڼل، تر سل ځله ډیر د ماتي سره مخ سو خو ده پر خپل ځان او خپل راتلونکي باور درلود او بریالی هم سو، وروسته له شل کاله هر چا دی یو بختور انسان ګڼی ، علي بابا شرکت یې ژوندۍ بېلګه ده.

څوک چي خپلي راتلونکي ته هیله مند او باوري وي، راتلونکی به یې هم روښانه او شکر ګذاره وي . بیل ګیټ پر هڅه باور درلود، خپلو هیلو ته د رسېدو لپاره یې هارورډ پوهنتون پرېښود، د پلار په شمول ټولو کم عقل وګڼی، خو ده خپل هداف او هیلي تعقیب کړې او ورته ورسېد، دده فکر په ټوله نړی کي نوښت او بدلون راوست. نن ورځ داسي دفتر نه سته چي کمپیوټر دي نه وي پکښې او په هغه کي دي وینډوز نه وي، وکي د مایکروسافټ کمپنۍ رامنځته کوونکی ښیم، کله چی بریا ته ورسېد د هارورډ پوهنتون له لوري په افتخاري دوکتورا ونازول سو، پر سټېج ولاړ وو، تر سترګو یې اوښکي رواني وې، ویل یې: پلاره! ما نه ویل زه به یوه ورځ هتمن فارغه کېږم.

همداسي په زرګونه ځیرې دي چي د خلګو د خبرو پروا یې ونه کړل او یوازي خپل هدف یې تقیب کړل، نن په نړۍ کي منلي اشخاص دي ، خو په یاد ولرئ چي زرګونه داسي ځیرې هم شته چي خپلي هیلي یې د نورو تر خبرو او پر دوی د ناکامۍ د ټاپې وهلو له وجي له لاسه ورکړي او نن یې نوم او نوښان هم نه سته.

ځوانانو! هیڅکله مه تسلیمیږئ، د کوښښ نه کولو پرته بل هیڅ ماتي نه سته، ماتي له دننه پیلیږي. دا زموږ داخلي او ذاتي کمزورتیا ده چي د هدف نه لرلو په وخت مو له هر څه لیري ساتي، هر څومره چي ډېره هڅه وکړئ هغومره ځواکمن کېږئ او څومره چی ځواکمن یاست هومره ډېر کولای سئ چي ډېر مقاومت وکړئ او خپلو هیلو ته ورسیږئ.

اعتماد یعني څه؟

په یوویشتمه پېړۍ کي پر اعتماد هم اعتماد ختم سوی دئ.

وګورئ! اعتماد یا باور هغه کلمه ده چي په لوستلو یې ثانیه تېریږي، په فکر کولو یې دقیقه تېریږي، په پوهېدلو یې ورځ تېریږي، په عملي کولو یې کال تېریږي، خو په ثابتولو یې ټوله ژوند تېریږي.

اوف، اې اعتباره! نور درباندي بې اعتباره یم!

(c) ketabton.com: The Digital Library

نورمحمد فرحت

حقوق او سیاسي علومو پوهنځی

زموږ د ټولني تر ټولو اساسي ستونزه څه ده؟

که ووایم چې بدبختانه زموږ په ټولنه کې اساسي ستونزې ډېرې سته خو، یو له هغوی څخه یې د غبرګون اصول دي، چې موږ نه دي پېژندلي او نه مو مراعات کړي دي، بېخي مو له نظره غورځولي دي. دلته غواړم چې د غبرګون اصول در وپېژنم او د هغوی تاثیرات بیان کړم.

عمومًا غبرګون پر دوه ډوله دئ: مثبت غبرګون او منفي غبرګون.

مثبت غبرګون په ټولنه او اشخاصو کښې مثبت بدلون رامنځته کوي. موږ باید تل هڅه وکړو چې د یو بل پر وړاندې مثبت برخورد ترسره کړو. مثبت فکر کول او د نورو په مقابل کې نېک اقدام ترسره کول، په ټولنه کې د خلکو تر منځ نژدېوالی، مینه او اعتماد رامنځته کوي او یوه ارامه او خوشحاله فضا منځته راوړي. د انسان د پرمختګ او اعتبار د پخوالي یو لامل هم مثبت غبرګون ترسره کول دئ.

همدارنګه منفي غبرګون د نورو په مقابل کې ترسره کول منفي عواقب لري. پر ټولنه او اشخاصو باندي منفي تاثیر شیندي او یو انارشي سیستم رامنځته کوي. د تاوتریخوالي کچه لوړېږي، د انسان پر دماغي او جسمي قوت باندي تاثیر کوي، د خلکو تر منځ اعتبار او مینه له منځه ځي،او د پس پاته کېدو لوی لامل ګرځي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

یو مثال یې وایم کله چې یو کس ښه کار ترسره کړي یا هغه کار ترې خراب سې نو هغه باید تشویق کړل سي، نو اړینه دا ده چې په هر ځای کې د هر چا په مقابل کې هغه که موټروان وي، چوکیدار وي، بزگر وي، دوکاندار وي او که په کاري دفتر کي د دفتر دغړو سره وي او که یې له رئیس سره وي، باید پر وړاندي یې مثبت غبرگون ترسره کړو، تر څو یو د بل په زړونو کي د میني او ورورولۍ احساس پیدا سي او د یو بل په وړاندي مثبت ذهنیت رامنځته سي، په زیاته توگه په کورنۍ کي باید د ښځو او ماشومانو پر وړاندي له منفي غبرگون څخه په کلکه ډډه وسي، دا زموږ په ټولنه کي تر ټولو لویه ستونزه ده چې پاملرنه نه ورته کیږي. هر وخت مو ماشومان او ښځې تهدید کیږي، تر فشار لاندي راوستل کیږي، غوښتني یې نه منل کیږي، اخېر نو په ذهني او قلبي ناروغیو مبتلا سي، دا ټول د منفي عکس العمل تاثیرات دي.

ماشومام وهل کیږي رټل کیږي، له ټولنیزو روابطو او تشویق څخه لیري ساتل کیږي، خاصه پاملرنه یې روغتیا او زده کړو ته نه کیږي.

هغه چې بیا لوی سي له یو عالم مشکلاتو سره لاس او گرېوان وي، خپل سرنوشت نه سي ټاکلای، کم جرئته وي، د زړه خبره په خوله نه سي کولای، د پرمختگ لاري چاري نه ورمعلومیږي. اخیر نو سل سرونه خیشته کړي بیا نو یو نه سي خریلای. دا ټول د منفي اغېز لاندي راغلي وي او یو ډول وېره او تشویش یې په زړه ننوتلی وي او دا د انسان تر ټولو لویه نیمگړتیا ده چې د هر شي په مقابل کي خنډ گرځېدلی وي.

زموږ تر ټولو لویه ستونزه داده چې ستونزه مو په مخ کي پرته وي، وینو یې، ترسره کوو یې خو له منځه یې وړلای نه سو. نو راځئ چې دا منفي غبرگون په مثبت واړوو او همدا مو مسولئیت دئ.

دغي برخي ته باید جدي پاملرنه وسي، ځکه زموږ په ټولنه کي بدبختانه تر مثبت غبرگون منفي زیات مروج ده، تر ښې خبري کول ښه سلوک چلول منفي اړخ یې زیات ده. هځه باید وکړو او لاس په کار سو، چې دا ستونزه په ټولنه کي حل کړو. د دې بدبختۍ څخه کورنۍ او ټولنه خلاصه کړو او یوه سالمه فضا رامنځته کړو. اول یې باید له ځانه پیل کړو او بیا په کورنۍ کي، همداسي د اوسېدلو په محیط کي، په ښار کي او په ټولنیزو رسنیو کي ورباندې کار وکړو او عملي یې کړو.،تر څو دغه غلط او تاواني کلتور په ښه او مثبت کلتور بدل سي، نو د ټولني ډیري ستونزي او خنډونو به مو له منځه لاړ سي.

د حکمت پړاو

د سقراط شاگرد ورڅخه وپوښتل چې زما حکمت او پوهه څه وخت اکمال (بشپړتیا) ته رسیږي؟

ورته ویې ویل چې کله د نورو له خوا په خپله ستاینه خوښ نه سې او په ترټنه یې غمجن نه سې.

شاگرد وپوښتل چې دغه حالت ته به نو کله ورسېږم؟

استاد یې وویل: هر کله چې څلور شیان حاصل کړې، یعني دوه غوږونه چې حکمت واوري (د پوهانو نصیحت واوري)، او دوه غوږونه چې کاڼه وي (د جاهلانو بېهوده خبري وانه وري).

(c) ketabton.com: The Digital Library

عبدالرشید راشد، اقتصاد پوهنځی

د منفي فکر زیانونه

هغه څه چې انسان له نابودۍ او ماتې سره مخ کوي، هغه یې خپل منفي فکرونه دي، چې په خپل زړه، ځان، روح او مغز کې یې ځای ورکړی وي، که نه نو بهرني عوامل زموږ په وجود باندې د اغېزې کوم خاص قدرت نه لري.

وايي يوه ورځ شمعي له اورلگيت څخه پوښتنه وکړه: له تاڅخه وېره لرم، ته زما وژونکی یې، ته هغه یې چې زما ژوند ته اور اچوې او زما د نابودۍ لامل گرځېدلی یې او نور... همداسې یې دوام ورکړ، اورلگيت په خندا سسو، ورته یې وویل: له ماڅخه مه وېرېږه، زه تا له منځه نه وړم، زما اور یوازې تا لږ سوځوي، ته په اصل کې باید له هغه پلتې (تار) څخه وډار سې چې ستا په منځ کې تېره سوې ده او تر آخره دي سوځوي، که هغه نه وای زما اور ته هیڅکله هم نه سوځولې او له منځه یې نه وړلې.

که د شمعي په منځ کې هغه تار نه وای نو بیا شمعه تر پایه نه سوځېدله، نو داسې ویلای سو چې دا منفي فکرونه دي چې موږ سوځوي یعنې موږ ځان خپله خرابوو.

منفي فکر لروونکي يا بدبين کسان معمولاً مثبتوکارونو ته په منفي سترگه گوري او د منفي نتايجو تمه ترې لري، چې دا کسان معمولا ناکام کسان دي او له ژوند څخه ناهيلي دي او ورڅخه کرکه کوي. که چيري يو گيلاس نيم له اوبو څخه ډک وي نو مثبت فکر لرونکي کسان داسي فکر کوي چې دا گيلاس نيم له اوبو څخه ډک دئ، خو منفي فکر لرونکي کسان بيا داسي فکر کوي چې نيم گيلاس تش دئ. منفي فکرونه او حسد موږ يوشان سوځوي.

کله چې يوڅوک زموږ په اړه منفي خبره وکړي نو دا موږته هېڅ زيان نه سي رسولای خو په دې اړه زيات سوچ کول موږ ته زيان رسولای سي، نو بايد په دې اړه سوچ ونه کړو.

منفي فکرونه چې موږ یې په خپل سر کې ساتو، د شمعي دپلتې په شان مو له دننه څخه سوځوي، کله چې په خپل زړه کې ویري او ناهیلیو ته ځای ورکړو په ښکاره زموږ جسمي توانايي او پياوړتيا له منځه ځي.

د ځينو کسانو په اړه موږ ته منفي خبري کېږي، خو کله چې له نژدې ورسره ملگري سو نو ډېر ښه کسان وي، حال دا چې موږ ته غلط فهم راکړل سوی وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

موږ او تاسو زیاتره هغه کسان خوښوو چي د مثبت فکر خاوندان وي ځکه د منفي فکر خاوندان موږ ته د خوښۍ پر ځای خپګان راکوي او د دوی له خولې څخه هیڅکله خوشحاله کوونکې خبره نه وځي. په پای کي به دا ووایم چي د منفي فکر له خاوند څخه د مثبتو کړنو هیله مه لره.

بې ارزښته افتخار

تر ټولو ناوړه افتخار هغه وي، چي یو څوک په داسي شي افتخار وکړي چي ده یې په رامنځته کولو کي هیڅ ډول رول نه وي ادا کړی، لکه: رنګ، قد ،قوم، ژبه، میراثي شتمني اونور. نوکه میړه یې په هغوشیانو فخر وکړه چي تاخپله ګټلي وي لکه: تقوا، علم ، مهرباني، صداقت او داسي نور.

عتیق الله نوري
حقوق او سیاسي علومو پوهنځی

د بریالیو کسانو شل ځانګړني

١. دروواغ نه وایي.
٢. غرور نه لري.
٣. صمیمي وي.
٤. د درناوي او مننداويۍ حس لري.
٥. د هېرولو چل ورځي.
٦. د نورو بریاوو ته ارزښت ورکوي.
٧. د نورو کسانو پرمختګ غواړي.
٨. خپلي نیمګړتیاوي مني.
٩. هره ورځ مطالعه کوي.
١٠. یادابنتونه ساتي.
١١. د(څه وکړم ؟) لږ ساتي.
١٢. د نظریو په اړه خبري کوي.
١٣. مالومات شریکوي.
١٤. خوښي څرګندوي.
١٥. موخي ټاکي او د ترلاسه کولو لپاره یې پلان جوړوي.
١٦. توپیرونو ته غېږ خلاصوي.
١٧. دوامداره زده کړه کوي.
١٨. د بدلون لپاره لیرلید لري.
١٩. هیلي ژوندۍ ساتي.
٢٠. هوډ او حوصله لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زین الله زېور

حشره خوړونکي نباتات

هغه نباتات چې د حیواناتو په څېر تغذیه کوي د ځینو نباتاتوپه پاڼو کي داسي بدلونونه رامنځته سوي دي چې په څرگند ډول د پاڼي شکل نه لري، په دوی کي ځیني ساقې په پیچکونو بدلي سوي دي او کوچنیو پاڼو یې هم تغیر کړی دئ، د دې نباتاتو په ځینو ډولونو کي ټوله پاڼه په اغزیو بدلېږي اویا هم په اغزیو کي د پاڼي محور په اغزي بدلېږي، یا د ځینو نباتاتو پاڼو داسي تغیر کړی دئ چې د کوچنیو حیواناتو (حشراتو) ښکار یا نیولو وړتیا پیدا کوي چې هغه د غذایي موادو په توگه جذب او هضموي، دهغه نباتات د حشره خوړونکو نباتاتو Insectivorus plants په نوم یادیږي. حشره خوړونکي نباتات سره له دې چې ټول اتوتروپ(Autotroph)یعني کلورو فیل لري، ځانته غذا په خپله جوړوي مگر بیا هم د ډیرو ایونونو د لاسته راوړلو لپاره د کوچنیو حیواناتو او حشراتو د نیولو لپاره ځانگړي جوړښتونه لري، چې کوچني موجودات نیسي او هغه هضموي. د تجزیه سوي محصولاتو څخه یې د نایتروجن د منبع په توگه استفاده کوي، په همدي توگه دغه نباتات کولاي سي په هغو ځمکو کي چې خاوره او اوبه یې د تغذیوي موادو له نظره نیستمنه وي وده وکړي. دغه نباتات د لاسته راغلي ښکار د تجزیي لپاره (Protease) او (Hydrolase) هضمي انزایمونه افرازوي. حشره یا غوښه خوړونکی نباتات د خپل ژوند د پایښت، د غذا رانیولو او هضمولو لپاره ځینو جوړښتونو ته انکشاف ورکړی دئ، لکه: د پاڼو بدلون او د تغیر سوو پاڼو پر مخ د هضمي غدواتو لرل دي، چې په دغه برخه کي له درې ډوله نباتاتو څخه یادونه کوو. لکه: لسیرینس لومي، چاینک لومي، اوتړل لومي دي. په غوښه خوړونکو نباتاتو کي ډیري برخي دسریښوولو خاصیت لري چې د دې سریښناک جوړښت په واسطه نباتات نیسي، لکه: د (Drosera) نبات. د نوموړي نبات پاڼي ویښته ډوله جوړښتونه (Tentacle) لري چې په خپلو سرونو کي د غدو په لرلو سره د عسل بوی ورکوونکي روڼه ځلیدونکي مواد افرازوي، نوموړی نبات دبوی او ځلیدلو په واسطه ځانته حیوان جلبوي چې په نتیجه کي ړڅنگ ویښتان کیمو تروپیزم (Chemo Tropism) له مخي د ښکار په لور کږیږي او په پاي کي ټول حیوان پټوي له (Chitin) پرته یې هضموي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زیور حیاتي

درنو هیوادوالو!

تر هر څه وړاندي درته سلام، درنښت او ادب وړاندي کوم. خوښ یم، چي د هیواد نوی نسل مو تر ډېره خپله علمي قوه پر علمي چاپي او د نوي فکر پر روزلو د یوه متحد افغانستان لپاره مصرفوي. زما د یو ځوان په توګه له ټولو هیوادوالو څخه هیله ده، چي د خپل ښار، چاپیریال او مېشت محیط د پاکوالي په برخه کي خپله ټوله توجو وکړي او یو صفا ښار د یوه ژوندي ملت د هویت څرګندونه کوي. ددې ترڅنګ مي هیله ده، چي د مالیې په ورکولو سره د خپلو حکومتي بنسټونو ملا وتړئ او پر وخت خپله مالیه تحویل کړئ، تر څو د ښار په سمسورتیا کې موږ د ښاروالۍ په استازیتوب ستاسو سره رغنده رول ولوبوو.

زه د زابلي محصلینو د ټولني او په فرهنګي برخه کي د ټولو ځوانانو د ستړیو قدرداني کوم او هیله مند یم، چي موږ به د ځوانانو په برخه کي د تخمین سوي بودیجې زیاتره مصرف د همدې ځوانو د علمي بنسټونو پر تقویې تمرکز وکړو.

په خورا درنښت

زیور حیاتي

د قلات ښاروال

(c) ketabton.com: The Digital Library

حاجي احمدالله ډاکټر

درنو او پتمنو هیوادوالو!

افغانستان د خپل یوه ډېر عمیق او سیاسي چاپیریال څخه د وخت په ژبه تېریدونکي حالت کي دئ او تر بل هر وخت په دې حساس پړاو کي د ځوانانو رول رغنده دئ، تر څو د علمي برخي په مټ د عامه اذهانو روښانولو او د یوه سرلوړي افغانستان د بنسټ اینبودلو په برخه کې کار وکړي. زه ډاډه یم، چي دا چاره به یوازې د ځوانانو په زده کړو او د همدې متخصصو ځوانانو په مټ ترسره سي، زما هیله همدا ده، چي ددې وطن پیاوړتیا او پرمختګ یوازي په زده کړه او علمي سکتور په ودي پوري اړه لري.

په وروستیو کي د زابلي محصلینو ټولني د فرهنګي ډلي له سترېو، نوښتونو او زحمتونو څخه مننه کوم، چي د خپل هیواد په سمسورتیا کي رغنده رول لوبوي، د یوه سوداګر په توګه مي هیله ده، چي ددې وطن ټولو ناخوالو ته د قلم په ژبه انعکاس ورکړي او وطن مو له دې بدبختۍ وساتي. پر حکومتي نهادونو مي ډِډ دئ، چي د ترانسپورتي برخي اړوند دي خپله ټوله توجو د سړکونو رغولو او هم د یوه حساس کمپیوټري ترانسپورتي سیستم په ایجادولو کي د هیوادوالو لپاره اسانتیاوې ډیري کړي.

د منني په پار
حاجي احمدالله ډاکټر
د احمدشاه ابدالي شرکت با صلاحیت نماینده

(c) ketabton.com: The Digital Library

بشيراحمد نظري

په کندهار ولايت کې دزابلي محصلينو د ټولنې د مشر پيغام

داتوم او کهکشان دخالق په سپېڅلي نامه

دايو منل سوی حقيقت دئ چي هره ټولنه يا ټولنيز گروف که غواړي چي ځان له نورو سره سيال کړي او د نورو رنگه ښه ژوند ولري نو بايد نوی نسل يې په اوسنيو عصري علومو ځان سمبال کړي ، ځان او ټولنه د نورو له هر ډول سياسي، اقتصادي او فرهنگي احتياج او تاثيراتو څخه خلاص کړي .

الحمدالله نن زموږ ځوانان خپل دغه رسالت ته متوجه سوي دي او د هيواد په داخل او خارج کي لگيا دي. د ټولني د اوسنيو غوښتنو مطابق ځان جوړوي او انشاء الله چي ټولنه او افغانستان به جوړوي.

زه د زابلي محصلينو د مشر په حيث او د زابلي محصلينو ټولنه وياړ کوو چي يو ځل بيا يعني

(c) ketabton.com: The Digital Library

په(۱۳۹۸ش) کال کي لسگونه زابلي محصلین د کندهار په ولایت کي له دولتي او خصوصي پوهنتونو څخه فارغيږي او د خپلي تولني خدمت ته به اوږه ورکوي ، پر زابلي مشرانو او ولایتي اداري باندي غږ کوو چي د دوی له هنر او ځواني انرژۍ څخه د دې په قصدي توگه محروم سوي ولایت په رغوونه او پرمختگ کي استفاده وکړي او خپلي اداري ورباندي ښایسته کړي او له خپل مسلک سره سم ورته د خدمت کولو زمینه برابره کړي .

د دې تر څنگ پر فارغو سوو ځوانو کدرونو باندي غږ کوم چي د خپلي عقیدې او له هیواد سره د میني پر اساس دي د خپل محروم او بي وزله ولس خدمت وکړي ترڅو چي راتلونکی مو روښانه سي .

د دې تر څنگ پر ولایتي اداري، مشرانو، علماء کرامو، ځوانانو او هر مور و پلار باندي غږ کوم چي که غواړي نور له دې تیارو ووزو او یو روښانه راتلونکی ولرو نو تر هرڅه لمړی باید د خپلو کوچنیانو حق ادا کړو چي، د هغوئ حق سالمه روزنه ده، ځکه دا تعلیم دئ چي ولسونه له اسارت او غلامۍ څخه خلاصوي او د خپلواکۍ تېره توره په لاس کي ورکوي.

په پای کي د سلطان ملخي توخي رح دمهالنۍ خپروني د دوهمي گڼي د چاپ له امله لمړۍ فرهنگي کمیټې، د محصلینو تولني او بیا د زابل تول علم خوښوونکي خو په قصدي توگه له علم څخه محروم سوي ولس ته مبارکي وایم. او دا گڼه د هیواد د نامتو بچي، سترسالار او د زابل ویاړ سیدال خان ناصر روح ته ډالۍ کوم .

په درنښت

بشیراحمد نظري

په کندهار ولایت کي د زابلي محصلینو د تولني مشر

فاسد چارواکي

غله موټر ودراوه او ورته ویې ویل چي "خپلي پیسې" راوباسه.

سپرلي ورته وویل چي ته ما نه پېژنې، زه څوک یم؟

غله د نفي په اشاره سره خپل سر وښوراه.

سپرلي ورته وویل چي زه فلانی یعني د مالیې پخوانی وزیر یم.

غله بېله ځنډه ورته وویل چي اوس نو والله که ولاړ سې "زما پیسې" راوباسه!

(c) ketabton.com: The Digital Library

احسان الله بارز (محمـــدي)

چاپیریال کي ټــولنـیز ژوند !

پاک چاپیریال او پاکه فضا د لوړ ښایست او رحمت فضلیت په مانا ده. د انسانانو په ژوند کې مهم رول لري او انساني بقاء د ناروغیو او بربادیو څخه ژغوري. الله ﷻ انسان ځکه په ځمکه کي خلق کړي دي چې مځکه آباده کړي او هلته استوګن اوسیٔ تر څو د ژوند پړاونه، مسؤلیتونه او مکلفیتونه په ښه تدریجي مثبت اړخ ترسره کړي.

د انسان جوړښت د کوم ماشین آلاتو وسائلو پوري مربوط نه دیٔ، د کایناتو ستر څښتن تعالی تر مور او پلار مهربان ذات دیٔ چې، ټول ژوندي او غیر ژوندي موجودات یې پر ځمکه باندي قادر کړي دي، ځکه چي د یوه واحد او احد رب ﷻ عبادات، اذکار او واحدانیات یې بیان کړي او د هغو څخه یو لوی جوړښت سالم عقل درلودونکي د انسان اقتدار ښایست نمونه او پیدایښت دیٔ ځکه د انسان طرحه، جوړښت او اقتدار د ستر رب، پیداکوونکي، جوړونکي او له منځه نه تلونکي ذات په قبض کي دي او همدا ستر ذات دیٔ چي د ژوندی موجوداتو له پیدایښت له مخه د هغه ژوند لیک برخلیک ټاکلي دیٔ بغیر د عاطفي انساني دعاوو هیڅکله په ژوندی او غیر ژوندی موجوداتو کي څوک مداخله نه سي کولای، همدا انسان دیٔ چي لومړی ځان او وروسته نور افرادي افکار ذهنونه سالم چوپړ ته رابولي، همدا انساني تدارکات د ژوند لوړې ژورې ستړیاوې دي چي د نړۍ نظم،

(c) ketabton.com: The Digital Library

اصول، قواعد او مقررات ورباندې تنظيم منظيم دي.

چاپيريال ساتنه د ژوندي موجوداتو سره مظبوطه اړيکه لري، ځکه د پوهانو، علماوو او با تجربه اشخاصو څخه نقل سوي چي سالم انسان د سالم چاپيريال څخه رامنځته کيږي او هغه يوه سالمه ټولنه رامنځته کوي او په سالمه ټولنه کي راتلونکي نوی سالم نسل روزل کيږي.

څرنګه چي په افغانستان کي د څو لسيزو راهيسي د جګړو له امله بربادۍ، نا ارامۍ او وحشت خپور دئ او زموږ طبيعي ځنګلونه، سيندونه او شنې دښتي د ويجاړېدو سره مخ سوي او د بيا رغېدو هڅه يې نه ده سوې، سالم افکار مو سالمه ټولنه مو بې سرنوښته او بې اهليته پاته دي، هغه د وخت تاريخي اثار، تاريخي سيمې او تاريخي سندونه مو د يو بل په نوم د بربادۍ او ويجاړېدو خوراک سول، د بهرني سياست او لاسوهني قرباني مو کړه، د مقام موقف لپاره مو خپل چاپيريال، خپله ټولنه، خپل اتفاق او خپل عرف عادت هېر کړل. حتیٰ دا مو هېر کړي دي چي د انسان جوړښت او راتګ له کومه ځايه، کوم ځای ته او له کومه وخته دوام لري.

لکه الله ﷻ چي په دې اړه داسي فرمايلي دي:

هُوأَنشـَأَ كُمْ مِنَ الْأَرْضِ وَاسْتَعْمَرَ كُمْ فِـيهَا

ژباړه : الله ﷻ هماغه ذات دئ چي تاسي يې د مځکي څخه پيدا کړي ياست او دلته يې تاسي ميشت کړي ياست.

نو په دې مانا نه چي د خپل حضور او رب سرغړونه وکړو. د کوم هدف او موخي لپاره چي د ځمکي دنيا ته راليږدول سوي يو، هغه بايد ترسره کړو چي تر څو هم خپل پالونکی روزونکی رب خوشحاله کړو او هم په همدا نړۍ کي سوکاله، ارامه، باسرنوښته او باثباته ژوند ولرو.

ښه چاپيريال هغه دئ چي د يوه هيواد ملي او اقتصادي ګټي عايد په خپل موجوديت کي وساتي او خپل هيواد د پرمختګ په لور وغځوي نو بايد چي په خپل روزانه ژوند کي خپل چاپيريال، خپله ټولنه په نظر کي ونيسو او چاته اجازه ور نه کړو چي زموږ محيط او زمونږ ټولنه د ککړتياوو څخه ډکه کړي، زموږ حق دئ چي په مقابل کي د تباه کوونکو ککړتياوو مخنيوی وکړو ځکه هره ټولنه دا

(c) ketabton.com: The Digital Library

صلاحيت او مسنونيت مسؤليت لري چي خپل چاپيريال د نا ارامتيا، ککړتيا او بربادۍ څخه وژغوري.

الله جل جلاله هغه رحيم، رحمان او مهربانه ذات دئ چي خپل اشرف المخلوقات يې په ستر رحمت چاپيريال باندي نازولی دئ، پاک چاپيريال مو ژوند ژغوري، پاکه ټولنه رامنځته کوي او روښانه راتلونکي مو جوړوي، نو موږ ته په کار ده چي په ښه ډول او په حقوقي اړخ يې ساتنه وکړو. د چاپيريال څخه د ګټې اخيستني لپاره اعتدال شرط دئ، ځکه دا شرط الله جل جلاله يو طبيعي خاصيت په موجوداتو کي ايښی ديئ، نو چاپيريال امانت دئ، ساتل يې پر مونږ فرض دي او د چاپريال په قصدي ډول له منځه وړل او تخريبول يو انساني جرم دئ. د مجرم په مقابل کي جدي برخورد کيږي او د قانون منګلو ته سپارل يې زموږ وجيبه او مسؤليت دئ، ځکه د الله جل جلاله د رحمت او برکت څخه سرغړونه د دنيا او آخرت ګناه او خلاف کار بلل سوی دئ.

نظافت د ايمان يو رکن دئ، نو بايد خپله ټولنه د ګډوډيو، ناچاريو، بې وزليو او ککړتياوو څخه وژغورو او خپل چاپيريال د يوې پاکي هوا، اوبو او ښه چاپيريال درلودونکي ښښتن کړو، تر څو مو ماشومان په پاکه هوا کې تعليم او پرورش وکړي او استوګن و اوسي.

ولي زموږ ذهنونه د جوړښت بقاء، د وحشت ناوړتيا ککړتياوو څخه اخستل سوي دي او هغه ارزښتناکه خاوره مو د سرو وينو رنګ خپل کړی او ځوانانو مو د پوهي او علميت پر ځای د جنګ جګړې ماحول خپل کړی. زموږ طبيعي چاپيريال د جګړو له امله نسکور سوی دئ او د چاپيريال ساتنه مو د لاسه ورکړې ده، نو ځکه هر انسان ته په کار ده او خپل وجداني مسؤليت يې وګڼي او تر خپل وسه زيات د خپل ماحول او خپل چاپيريال دفاع او ساتنــــه وکړي، چي تر څو مو ولس، هيواد او خاوره د ښه چاپيريال او د ښه جوړښت اقتدار او سرنوشت اصليت خپل کړي.

سپينه چپنه

له يوه سلمان څخه پوښتنه وسوه چي ستا او د ډاکتر ترمنځ توپير څه دئ؟

هغه ورته وويل: دواړه سپيني چپني اغوندو، د دوکان خلاصېدو اجازه لرو، دواړه له جارحه وسلو څخه کار اخيستلای سو او دواړه تر سلو زيات فيس اخلو. مګر زه يو ډول بېچاره يم او هغه بل ډول!

داسي چي زه بېچاره د مشتري د وژلو حق نه لرم، خو هغه يې لري!

(c) ketabton.com: The Digital Library

حمیدالله سجاد

د زابل ولایت لنډه پېژنده...!

د زابل ولایت چي د هیواد له جنوبي ولایتونو څخه دئ او (۸۹۵۰) کیلومتره مربع مساحت لري، د تقریبي احصایې له مخي یې د وګړو شمیر(۹۶۰۰۰۰) تنه اټکل سوی دئ.

د زابل ولایت شمال ته د روزګان او غزنی ولایتونه، ختیځ ته یې د غزني ولایت او لویدیځ ته یې قندهار ولایت پروت دئ. جنوب ته یې د ډیورنډ د تپل سوي کرښي په واسطه له پاکستان سره (۱۸۹) کیلومتره سرحد لری.

د زابل ولایت د اداري وېش له مخي د مرکز قلات په ګډون په (۱۱) اداري واحدونو وېشل سوی دئ، ۱:مرکز قلات. ۲: شاجوی. ۳: ارغنداب. ۴: میزان. ۵: آټغر. ٦: نوبهار. ۷: شنکی. ۸: شهر صفا. ۹: خاک افغان. ۱۰: شملزی. ۱۱: دای چوپان.

د دې ولایت شمالي برخي غرنو نیولي دي، چي د بابا د غره د لړیو څخه شمېرل کیږي. د نوموړي ولایت جنوبي برخي پراخي او هواري دښتي لري. خلګ یې په کرهڼه او مالدارۍ بوخت دي. مهم کرنیز پیداوار یې لکه: غنم, اوربشي, جوار, کچالو, لوبیا او ځیره دي. ځیني مېوه لرونکي ونې هم پکښې کرل کیږي، لکه: شفتالو, توت,

(c) ketabton.com: The Digital Library

سنځله, چارمغز, انار, منې, په تېره بیا ددې ولایت بادام او انګور د پام او اهمیت وړ دي.

دا ولایت دوه مشهور سیندونه لري، چي یو یې د ارغنداب او بل یې د ترنک د سیند په نامه یادیږي، د ارغنداب سیند چي د بابا د غره له لمنو څخه سرچینه اخلي، چي اوږدوالی یې (۱۳۳) کیلومتر ته رسیږي. د برښنا د تولید او د ځمکي د خړوبولو لپاره ښې وړتیاوي لري.

د دې ولایت مشهور غرونه په دې ډول دی: د بولان غر, سور غر, د سرخګان غر, د سور تاک غر, د زابل ولایت خورا فرهنګی او تاریخی سیمي لري، چي په خپله غېږه کي یې ملي شخصیتونه روزلي دي، لکه: میرویس نیکه, شاه اشرف هوتک, شاه حسین هوتک, محمد هوتک او همدارنګه په دې سیمه کي یو شمېر روحاني شخصیتونه هم تېر سوي دي. د دې ولایت تاریخي سیمي، لکه: د قلات غونډۍ, د شاه جوی د هولان رباط سیمه چي تاریخی ارزښت لري د یادولو وړ دي.

دا ولایت د سروزرو او اوسپني خورا پراخي کاني زیرمي لري. نوموړی ولایت د نیمه وچ اقلیم درلودونکی دئ، چي ځیني سیمي وچ او توند بادونه لري، اورښت یې موسمي دئ. د دې ولایت مرکز قلات او شاه جوی ولسوالۍ د ودي په حالت کي دي، نوري ولسوالۍ یې د ګڼو لاملونو پر اساس وروسته پاته دي. د زابل ولایت ته په تیرو دیارلسو کلونو کیي د مرکزي دولت له خوا چنداني پاملرنه نه ده سوې، دا ولایت د دوه لویو ولایتونو کندهار او غزني تر مینځ پروت دئ، خلګ یې د دې دوه ښارونو سره نژدې اړیکي لري خو خپله په دې ولایت کې ښار جوړوني ته کومه خاصه پاملرنه نه ده سوې.

شعر

پوهېږم نه خو دا منظر را باندې ښه لګیږي
یوه بلېنده د شپې په هاغه پورې غره لګیږي

سترګي دي مه اړوه تږی زړه مي مري درپسې
دغه ګرمۍ وهلي فصل ته اوبه لګیږي

ښایست خو ډېر دئ خو چي تا ته راغلم درک وکړه نو
په هر یو قبر خو لالیه شمعي نه لګیږي

خدایزده چي ولي مي مهینه ځواني نه خوښوي؟
ګڼې لمده اوږه خو ډېر ښه په تناره لګیږي

یو وخت میینه وم غزلي مي لوستې دجلان
اوس یې چي هم نوم واورم خوږ راباندي ولګیږي

سیدجیلاني_جلان

(c) ketabton.com: The Digital Library

رحیم جان حقپال

د ښووني او روزني پوهنحی

د سګرېټو زیانونه او د روږدو پایلي

د روغتیا نړیوال سازمان World Health Organization (WHO) د څرګندونو له مخي په هرو (۸) ثانیو کي یو انسان خپل ژوند د نشیي توکو له امله د لاسه ورکوي او دا یې هم په ډاګه کړې، چي تقریباً شپږ میلیونه وګړي هر کال د سګرېټو د څکولو له کبله خپل ژوند له لاسه ورکوي او د نیم میلیون هغه نورو کسانو روغتیایي حالت خرابیږي، چي د سګرېټو لوګي راکاږي.

که دا لړۍ همداسي روانه وي؛ نو تر (۲۰۳۰م) کلونو پوري به دا شمېر اته میلیونو ته ورسیږي. دا څېړنه ښیي، چي له سګرېټو ډېر اغېزمن سوي کسان به د وروسته پاتي هېوادونو وګړي وي.

ویل کیږي چي په شلمه میلادي پیړۍ کي په نړیواله کچه سل میلیونو انسانانو د هغو ناروغیو له امله چي سګرېټ زېږولې، خپل ژوند له لاسه ورکړي. دا څېړنه ښیي، چي سګرېټ څکوونکي د هغو انسانانو په پرتله ۲۰ – ۲۵ کاله مخکي مري، چي په سګرېټو روږدي نه دي او یا ترې لیري دي.

د سګرېټو زیانونه:

په یو وروسته پاتي هېواد کي د سګرېټ څکول د ځوانانو له پاره د ویاړ وړ کار ښکاري او فکر کوي، چي په دې کار ښه ښکاري. په دې وروستیو کلونو کي افغان ځوانان او مشران د ګلانو چلم یا قیلون په څکولو روږدي سوي یا ځانګړي خوني لري او یا هم په همدې

(c) ketabton.com: The Digital Library

موخه جوړو سوو مانیو ته ورځي او چلم څکوي. په دې خونو او مانیو کې د قیلون له پاره ځانګړې میوه یې تنباکو، چې بیلابېل بویونه، رنګ او مزه لري وړاندې کیږي. څېړني ښیي چې د قیلون دود لس ځله له سګرېټو زیانمن دئ.

د دوخانیاتو زیانونه یوازې دا نه دي، چې د زړه او سږو سرطاني ناروغۍ پیدا کوي. بلکې ډېرې نورې خرابې پایلې هم لري، لکه: د وېښتانو توئېدل، د پوستکې خرابوالی، د پوستکې سرطان، د غاښونو خرابوالی، د هډوکو خرابوالی، د معدې زخم، د ګوتو د رنګ بدلون، د رحم سرطان، د جنسي سلولونو بېوسه کېدل، د ژبې سرطان، د خولې سرطان او ډېر نور رنځونه.

د پوهنې د کچې په لوړتیا او د خبرتیاوو په خپرولو د سګرېټو کارول په پرمختللو هېوادونو کې ټیټ سوي او په ډېرو نورو هېوادونو کې د کښته کېدو پړاوونه وهي؛ خو په هغو هېوادونو کې، چې ډېر وروسته پاتې یا د پرمختګ په حال کې دي، د سګرېټو کارول ډېر دي، چې علت یې ناپوهي او لږ عاید دئ.

څوک چې سګرېټ پرېږدي، د هغو وګړو سطحې ته به ژر ورسیږي، چې سګرېټ نه څکوي؛ په دې شرط چې د ځوانۍ په وخت کې سګرېټ څکول پرېښودل سي.

شعر

لمنه مې ده ډکه له پاولیو خریداره
په ښار کې مو کمې ده د سرېو خریداره

مه ډز ورباندې مه کړه دا ظلم دئ سرېه
دوی هم پرېږده و ژوند ته د مرمیو خریداره

را زده یې کړه رضا به یې کړو یار په دې خبرو
راځه موږ هم لږ پوه کړه په زاریو خریداره

په پاتیو به لا هم ونیسی زور د جنګ صحنې
الله دي رانه واخله د مرمیو خریداره

راځه ته یې نن راکړه څو بوسې پرلپسې
نیکزاد به کړې خوشحاله په خولګیو خریداره

هدایت الله نېکزاد

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسعود رښتین

حقوق او سیاسي علومو پوهنځی

د امنیت اهمیت

ژوند او امنیت د انسان له اساسي حقوقو څخه شمېرل کېږي، دغه حق په نړیوالو تړونونو او د هیوادونو ملي قوانینو درک او تاکید کړی، کله چې په یوه ټولنه کې امنیت موجود وي نو د افرادو مادي او معنوي حقوق چې په ټولنه کې یې لري، د ویرې په اړه یې کوم تشویش نه لیدل کیږي، یعني د امنیت له برکته انسانان کولای سي چې نور حقوق په اساني سره لاسته راوړي، د بیلګې په توګه د امنیت له برکته په یوې ټولني کي د انسانانو ژوند، مال، حیثیت، د اوسېدو ځای، شغل، تګ راتګ، خبري اتري او داسي نور حقوق خوندي وي، دولتونه مجبور دي چې د خپلو افرادو او په مجموع کي د ټولني امنیت وساتي.

په کوم ښار کي چې امنیت نه وي هغه بدترین ښار دی.

همدارنګه امنیت په ملي کچه هم ډېر مهیم دئ، د هر هیواد لومړیتوب په دې کي وي، چې څرنګه خپل ملت ته ارامي راولي.

همدارنګه کله چې حضرت محمد صلی الله علیه واله وسلم په مدینه منوره کي دولت جوړ کړ، نو د امنیت لپاره یې په لومړي قدم کي مسلمانان د یو او بل ورونه معریفي کړل او مسلمانان یې اتحاد او اتفاق ته راوبلل. په دویم قدم کي یې د بهرنیو قبیلو سره د بهرنیو خطرونو په مقابل کي تړونونه امضا کړل، په پایله کي باید ووایو چې امنیت د ټولني یو له اساسي ضرورتونو څخه شمېرل کیږي او د انسانانو د ژوند له حق څخه وروسته د امنیت حق ډېرضروري دئ.

وایي چې زر دوستان کم دي خو یو دښمن زیات دئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

احمدالله افغان

د ژبو او ادبیاتو پوهنځی

نبوي جومات

په مدینه منوره کې نبوي جومات په مکه مکرمه کې تر مسجدالحرام یا کعبې شریفې وروسته په اسلام کې دویم تر ټولو سپڅلی ځای دئ، چې لومړنی امام یې پخپله محمد صلی الله علیه وسلم وو. دسلطان غالب القعیطي دسپڅلي ښارونه، حج اواسلامي نړۍ د کتاب له مخې په عرب ټاپو کې نبوي جومات لومړنی ځای وو، چې په (۱۹۱۹ش.) کال په عربي جزیره کې برېښنا ور ورسول سوه.

نبي علیه السلام نبوي جومات د هجرت په دویم کال جوړ کړ. نبوي جومات په مدینه منوره کې ـ چې له هجرت مخکې نوم یې (یثرب)وو- دویم جومات وو. لکه څنګه چې سیف الرحمن مبارکفوري په خپل (الرحیق المختوم)کتاب کې ویلي، لومړنی جومات (قباء) وو. د اسلامي لارښوونو له مخې په نبوي جومات کې لمونځ له مسجدالحرم پرته په هر بل جومات کې تر لمانځه زر ځله فضیلت لري. په دې وسنې جومات کې د پېړیو په اوږدو کې له پراختیاوو وروسته د نبي کریم ﷺ او دوو خلیفه ګانو ابوبکرصدیق او عمربن خطاب قبرونه دي، همدارنګه د رسوالله ﷺ د مېرمنو کورونه هم سته. په صحیح البخاري کې له ابو هریره څخه روایت دئ چې نبي کریم ﷺ فرمایلي دي: زما د کور او زما د منبر ترمنځ د جنت یوه باغچه ده، نبوي جومات د نبي علیه السلام استوګنځي ته څېرمه په (٦٣٢) میلادي کال یعني له نن څخه (۱۴۴۱)کاله مخکې جوړ سو، خو له هغه راهیسي ډېر نوښتونه او پراختیایي کارونه پکښې سوي دي. تر ټولو لوی نوښتونه د باچا عبدالله بن عبدالعزیز د واکمنۍ پر مهال وه او تر اوسه دوام لري. اټکل دئ چې د اوسنۍ پراختیا په بشپړېدو، چې هر کال میلیونه لمونځغاړي (لمونځ کوونکي)په یوه وخت په دې جومات کې ځای سي. پروفیسر سباهیش عمر په خپله مقاله نبي محمد او د مدینې منورې تمدن په نامه مقاله کې وایي: نن د دغه جومات مساحت د اصلي جومات د مساحت په پرتله سل ځله ډېر سوی دئ، چې کابو ټول پخوانی ښار یې نیولی دئ. پروفیسر عمر زیاتوي: د جومات بهرنی دېوال اوس له(وادي البقیع)یعني بقیع درې سره پوله لري، چې دا دره د نبي علیه السلام په وخت کې له ښار څخه بېل ځای ګڼل کېده.

د جومات چاپېریال:

د نبوي جومات په ګاونډ کې (الغرقد) هدیره ده، چې د نبوت له وخت تر اوسه د ښار د خلکو اصلي هدیره ګڼل کېږي. دا هدیره اوس د جومات له لویدیځ دېوال سره جوخته ده. په بقیع کې سلګونه صحابه ښخ سوي دي، اوس تر جومات حکومتي ودانۍ، روغتونونه، دنګ او لوکس هوټلونه، د پېراو پلور مرکزونه او لویې لارې راتاو دي. د نبوي جومات او مسجد الحرام د چارو د لاښه سمبالښت په موخه د مسجدالحرام او مسجدالنبوي په نامه د عامو چارو یو ریاست سته، خو د نبوي جومات خدمات او د پالنې چارې د سعودي شاهي کورنۍ پرغاړه دي، همدا وجه ده چې سعودي پاچا ته (خادم الحرمین الشریفین) لقب ورکړل سو. په نبوي جومات کې لومړي امام حضرت محمد ﷺ وو، بیا وروسته صحابه کرام او نور نسلونه امامان وه. نبي کریم ﷺ کوم مرستیال نه درلود، خو ځینې وخت یې له ابوبکرصدیق څخه غوښتنه کول، چې د خلکو امامت وکړي، ویل کېږي یوځل نبي علیه السلام جومات ته ننوت چې ابوبکرصدیق امامت کاوه، ابوبکرصدیق شاته سو او نبي ﷺامامت وکړ. د رسول الله ﷺ له وفات وروسته ابوبکرصدیق په څلورو خلیفه ګانو کې لومړنی خلیفه وو، چې امامت یې وکړ. له هغه وخت راهیسي د نبوي جومات ګڼ امامان او خطیبان تېر سوي دي. شیخ علي بن عبدالرحمن الحذیفي په کرکېچن وخت کې د نبوي جومات خطیب ټاکل سوی، خو حکومت د اکتوبر پر یوولسمه جومات ته دوه نور کسان (شیخ احمدالحذیفي، د

(c) ketabton.com: The Digital Library

حذيفي زوی او شيخ خالدالمهنا) امامان وټاکل. دغه کسان چي دوکتوراوي لري، د نبوي جومات امامت کړی. د نبوي جومات لومړي موذن حضرت بلال وو، خو نن ورځ لکه څنګه چي شيخ عبدالرحمن خاشقجي په (الرياض) ورځپاڼه کي ويلي، په نبوي جومات کي (۱۷) موذنين (اذان کوونکي) دي او هره ورځ درې موذنين په نوبت اذانونه کوي، مبارکفوري وايي: رسول الله ﷺچي يثرب ته ورسيدی نو يوه ټوټه ځمکه يې د سهل او سهيل په نومونو له دوو يتيمانو څخه په (۱۰)ديناره واخيسته، چي مخکي به خورماوي پکښې وچېدې. په دې ځمکه کي هغه اوښه ودرېده، چي نبي عليه السلام يې مدينې ته راوړی وو، محمدﷺ هم د جومات په جوړولو کي برخه اخيستې ده، په خټه او ډبرو جوړ سو. پر چت يې د خورما پاڼې او څمبې واچول سوې. په لومړي سر کي نبي ﷺ په بيت المقدس کي مسجدالاقصی ته لمونځ کاوه، چي د مسلمانانو لومړنۍ قبله ده؛ خو محراب يې هغه وخت شمالي خواته وګرځول سو، چي قبله کعبې ته وګرځېده، جنوبي دروازه يې وتړل سوه او شمال ته بله دروازه ورکړل سوه. کله چي صحابوو له نبي ﷺڅخه وغوښتل چي د جومات پر چت خټه واچوي، هغه ردکړه. ځمکه يې هم درې کاله وروسته هواره اوجوړه کړل سوه. د جومات د چارو وياند وايي چي مساحت يې په پيل کي (۱۰۵۰)مربع متره وو، بيا د هجرت په اووم کال د نبي عليه السلام په امر (۱۴۲۵)مربع متره سو.

د ځای ښکلا:

د جومات بهرنۍ منظره او چت يې په زړه راښکونکې ښه جوړسوي، منارې، ستنې، د معمارۍ ځانګړی سبک، د سړولو سيستم او لمونځی يې د کتونکو سترګي ور اخلي. د مسجدالحرام او نبوي جومات د چارو رياست وياند شيخ عبدالواحدالخطاب وايي: د نبوي جومات په انګړ کي (۲۵۰)چترۍ دي، چي له باران، لمر او توياني باده لمونځ کوونکي ساتي، چي تر هري چترۍ لاندي (۸۰۰)لمونځ کوونکي ځايېږي او ټول ټال يې (۱۴۳) مربع متره ځای نيولی دئ. نبوي جومات اوس (۴۱) دروازې لري، د هري دروازې پرسر د الحجر سورت دآيت ژباړه (په سلامتۍ سره ننوځۍ، په امن کي به ياست) ليکل سوی. کله چي نبي عليه السلام د هجرت په لومړي کال جومات جوړ کړ، مساحت يې (۱۰۵۰)مربع متره وو. عکاظ ورځپاڼې د شيخ الخطاب له خولې ويلي: (د هجرت په اووم کال د خيبر له غزوې تر ستنېدو وروسته نبي عليه السلام امر وکړ چي جومات پراخ کړل سي. د نبي عليه السلام له وفات څو پيړۍ وروسته په نبوي جومات کي د پراختيا او ترميم ډېر کارونه وسول، د عمر بن خطاب له وخته، امويانو، عباسيانو او عثمانيانو او آل سعود تر واکمنۍ پوري د حج په موسم کي ميليونونه حاجيان نبوي جومات ته ورځي. دوکتور زاريوا وايي: له عمر بن خطاب نه روايت دئ، چي ويلي يې دي: د نبوي جومات په پراختيا کي پروا نه سته آن که ت رسوريې هم ورسېږي، خو چي په اصل بنسټ ولاړ وي . په (٦٣٨) ميلادي کال د عمر بن خطاب د خلافت پرمهال د خلکو ګڼه ګوڼه د نبوي جومات د پراختيا لامل سوه، عمر د جومات لويديځ، سوېل او شمال ته څېرمه ملکيتونه واخيستل او له جومات سره يې يو ځای کړل خو په ختيځه برخه کي يې چي د نبي عليه السلام د مېرمنو خوني وې، ډېره پراختيا ونه سوه . خليفه عثمان بن عفان هم نيوي جومات پراخه کړ. هغه امر وکړ چي د جومات دېوالونه دي په ډبره او ګچ جوړ سي، په جومات کي يې د اوسپنيزو او ډبرينو ستنو لګولو امر هم وکړ، همدارنګه چت يې په لرګي ترميم کړ. د هجرت په (۸۸) کال د مدينې منورې واکمن عمر بن عبدالعزيز د اموي خليفه وليد بن عبدالملک په امر جومات لا نور پراخ کړ، چي مساحت يې (٦۴۴۰) مربع مترو ته ورسېد. وليد د جومات په څنډو کي د څلورو منارو جوړولو امر هم وکړ او محراب يې له سره ورغاوه. د جومات دننه دېوالونه يې په زرو اونورو توکو سينګار کړل. د پايو شمېر يې (۲۳۲) ته ورسېد. عباسي خليفه ابوعبدالله محمد المهدي هم د (١٦١) او (١٦٥) کلونو تر منځ نبوي جومات لا پراخ کړ، ٦٠ کړکۍ او ۲۴ ورونه يې ور زيات کړل. په (٦٥۴) کال، کله چي جومات وسوځېد، عباسي خليفه "المعتصم" يې د بيا رغولو امر وکړ، خو دا کار ځکه ونه سو چي مغولو بغداد ونيوی او په (٦٥٦) کال يې سقوط وکړ. خو د ترميم او نوښت کارونه د مماليکو په واکمنۍ کي بشپړ سول. په (۹۷۴)کال عثماني پاچا سليمان القانوني ګنبده بيا ورغوله او نوې مياشت يې پرې نصب کړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

عثمانيانو د خپل دود له مخې سپوږمۍ پر منارو او گنبدو لگولې، چې په زرو له سينگار سوو مسو جوړېدې.

په(۱۲۲۸) ميلادي کال يې گنبدي ته دسلطان دويم محمد د واکمنۍ پر مهال شين رنگ ورکړل سو. په (۱۲۷۷م) کال نوی جومات ونړېدی، همدا وو چې عثماني سلطان دويم عبدالحميد يې ترميم او پراختيا ته اړ سو او (۱۰۳۰۳)متره مربع ته ورسېدی. په دې پراختيا کې جومات ته پنځه نور ورونه هم ور زيات سول، دېوالونه يې (۱۱) متره لوړ سول او د تېلو تر (٦۰۰) ډېر څراغونه پکښې ولگول سول. په (۱۳۲۷هـ) (۱۹۰۹ميلادي) کال نبوي جومات په عربي جزيره کې لومړنی ځای وو، چې برېښنا ور ورسېده. د سعودي واکمني کورنۍ پر مهال پاچا عبدالعزيز آل سعود په (۱۹۵۰م) کال د نبوي جومات د پراختيا امر وکړ، چې مساحت يې (۱٦۳۲۷) مربع مترو ته ورسېد، پايې يې (۷۰٦) ته ورسېدې او گروپونه (۲۴۳۷) ته ورسېدل. په (۱۹۷۳م) کال پاچا فيصل بن عبدالغزيز جومات له لوېديځې خوا شاوخوا (۳۵) زره مربع متره نور پراخ کړ او د لويو چتريو شمېر هم پکښې زيات سو. په (۱۳۹۸هـ) کال د پاچا خالد بن عبدالعزيز په امر له پراختيا وروسته پاچا فهدبن عبدالعزيز د (۱۴۰۵) او (۱۴۱۴) کلونو ترمنځ د جومات د پراختيا امر وکړ، په دې پراختيا کې د جومات دروازی لويې سوې په ۴۱دروازو کې يې برېښنايي زينې ولگول سوې او دورازې يې ۸۵ ته ورسېدې .

سربېره پردې يې گنبدي ترميم او څلور دنگې منارې جوړې سوې. د نبوي جومات تر ټولو د لويې پراختيا چارې د پاچا عبدالله بن عبدالعزيز په امر په (۲۰۱۲م) کال پيل سوې چې د اټکل له مخې به شاوخوا دوه ميليونه زيارت کوونکي هلته ځای سي. هغه وخت د سعودي د ماليې وزير ابراهيم العساف ويلي وه: د جومات مساحت (٦۱۴۸۰۰) مربع مترو ته رسېږي او د جومات ټول ټال مساحت به (۱۰۲۰۵۰۰) مربع متره سي. په دې مساحت سره به د جومات دننه يو ميليون لمونځ کوونکي او (۸۰۰۰۰۰) نور په بهرني انگړ کې ځای سي. د جومات د چارو وياند ويلي، پاچا عبدالله د (۲۵۰) اضافي لويو چتريو نصبولو امر هم وکړ، دا چترۍ په عصري سيستم سمبالي دي، چې له لمر ختلو وړاندي غوړېږي او د شپې بېرته ټولېږي او لمونځ کوونکي له سوځنده لمر او بارانه ساتي. دی وايي: کله چې پاچا سلمان واک ته ورسېدی، د نبوي جومات د توسعې د کارونو دوام يې ضروري وباله، تر (۲۰۴۰م) کال پورې به د نبوي جومات په دننه او بهرني انگړ کې تر (۱,۲) ميليون ډېر لمونځغاړي (لمونځ کوونکي) ځای سي. د نبي عليه السلام منبر هغه منبر دئ، چې نبي عليه السلام خپلو صحابوو ته پکښې خطبه ويله، سيف الرحمن مبارکفوري وايي: په نبوي جومات کي لومړنی منبر د خورما له لرگي جوړ سوی وو، چې درې پوړه وو، بيا وروسته څلورو خليفه گانو هم له دې منبره گټه اخيسته. د ابوبکر صديق او عمر د خلافت پر مهال به دواړو د منبر له دويم پوړ څخه خطبې ويلې، خو عثمان بن عفان له لومړي پوړ څخه خطبه وړاندي کوله بيا وروسته يې له درېيم پوړ څخه خطبه ويله لکه نبي عليه السلام چې دا کار کاوه خو د نبي عليه السلام منبر په (۸۸٦) کال په جومات کي د اور لگېدو له کبله وسوځېدی.

محراب: په نبوي جومات کي دوه محرابه دي، په لومړي کي يې نبي عليه السلام امامت کاوه، دا محراب اوس له روضې او اذان ځي سره نژدې دئ. ډاکټر اختر وايي: نبوي محراب ټوله هغه ساحه نيولې چې نبي عليه السلام به پکښې امامت کاوه، مگر هغه ځای يې پاته دئ چې نبي ﷺ به خپلې پښې پکښې اېښودلې، دويم محراب يې عثماني محراب دئ، چې تر اوسه امامان گټه ترې اخلي. درېيم محراب هم سته چې د ډاکټر اختر په وينا، سليماني يا حنفي محراب ورته وايي. دا محراب د سلطان سليمان القانوني په امر جوړ سوی، چې يو حنفي امام پکښې امامت وکړي، خو مالکي امام به له نبوي محرابه امامت کاوه.

زرغونه گنبده د نبوي جومات له سترو ځانگړنو څخه ده. دا گنبده د نبي عليه السلام، ابوبکر صديق او عمر د قبرونو پر سر ده. سمهودي په خپل کتاب (وفاءالوفاء)کي ليکلي دي چي: لومړنۍ گنبده د نبي عليه السلام پر قبر د هغه تر مړينې (٦۵۰) کاله وروسته په (٦۷۸/۱۲۷۹ه) کال د مصر مملوکي واکمن سلطان المنصور سيف الدين قلاوون له خوا له لرگي جوړه سوه. دا گنبده په بېخ کي مربع شکل او په سر کي اته زاويې لري. له څو ځله سوځېدو وروسته بيا ترميم سوې او عثماني سلطان غازي دويم محمود خان بيارغولې ده.

دکتور اختر د رفعت باچا د يادابښتونو څخه نقل کوي چي: گنبدې سپين رنگ درلود بيا بنفشي رنگ ورکړل سو، وروسته په (۱۸۳۷م) کال زرغون رنگ ورکړل سو.

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library